

ÖREBRO UNIVERSITET
Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete
Socialt arbete
Examensarbete
Kandidatnivå, 15 högskolepoäng
HT 2020

**“Nu vill jag lämna, nu vill jag ut”
- En kvalitativ studie om upphörandeprocessen
för ex-gångmedlemmar**

Juweria Nora Liibaan Abshir
Ronay Sertav Kömürcü
Handledare: Per-Åke Nylander

“NU VILL JAG LÄMNA, NU VILL JAG UT” - EN KVALITATIV STUDIE OM UPPHÖRANDEPROCESSEN FÖR EX-GÄNGMEDLEMMAR

Juweria Nora Liibaan Abshir

Ronay Sertav Kömürcü

Örebro universitet

Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete

Socialt arbete

Examensarbete på kandidatnivå, 15 högskolepoäng

HT 2020

Sammanfattning

Individer som avser att lämna en gängkriminell livsstil kan beskrivas vara en utsatt grupp som befinner sig mellan det konventionella samhället och gängkriminaliteten. De kan därmed vara i behov av stöd för att slutföra upphörandeprocessen. Syftet med denna studie har varit att undersöka och redogöra för vilka faktorer som har bidragit till att ex-gängmedlemmar i Sverige har tagit avstånd från den gängkriminella livsstilen samt vilka svårigheter och stöd de har mött under processen. Det råder idag en brist på svensk forskning avseende upphörandeprocessen från en gängkriminell livsstil, ytterligare forskningen avseende ämnet kan därmed anses utgöra en nödvändighet. Den här studien använder sig utav en hermeneutisk ansats där datainsamlingen har skett genom individuella semistrukturerade intervjuer med sex före detta gängmedlemmar. Datamaterialet har analyserats genom en tematisk analys och resultatet tolkades med grund i Paternoster och Bushways identitetsteori, teorin om sociala band, vändpunkter och stigmatisering. Resultatet visade att olika faktorer såsom en egen vilja, minskad känsla av samhörighet till gänget, partnerskap, föräldraskap och utanförskap har utgjort väsentliga påverkansfaktorer för deltagarna. Vidare har stöd identifierats i form av myndighets- och verksamhetskontakt samt svårigheter i form av stigmatisering, avsaknad av egen vilja och bristande sociala band. En slutsats som kan dras är att deltagarnas egen vilja att lämna den gängkriminella livsstilen tycks vara den mest avgörande faktorn i upphörandeprocessen.

Nyckelord: Upphörandeprocessen, gängkriminalitet, ex-gängmedlemmar, faktorer, kvalitativ studie

“NOW I WANT TO LEAVE, NOW I WANT OUT” - A QUALITATIVE STUDY ON THE PROCESS OF DESISTANCE FOR EX-GANGMEMBERS

Juweria Nora Liibaan Abshir,
Ronay Sertav Kömürçü,
Örebro University,
School of Law,
Psychology and Social Work,
Social Work,
Undergraduate Essay 15 credits,
Autumn 2020.

Abstract

Individuals who intend to leave the gang-criminal lifestyle can be described as a vulnerable group that are in between the conventional society and the gang-related lifestyle. They can therefore be described as being in need of support in the process of desistance. The aim of this study has been to investigate the factors that have contributed to the process of desistance for ex-gang members in Sweden, and what difficulties and support they encountered during the process. Swedish research regarding the desistance process from a gang-related lifestyle is scant. Therefore, more studies regarding the subject can be described as essential. This study is based on a hermeneutic approach where the data collection was conducted through individual semi-structured interviews with six ex-gang members. The collected data was analysed through a thematic analysis, and the results were further analysed with Paternoster and Bushways' identity theory, theory of social bonds, turning points, and stigmatization. The result of this study showed that factors such as self-will, a reduced sense of belonging to the gang, partnership, parenthood, and exclusion have been important factors for the participants. In addition, support from authorities and non-governmental functions, as well as difficulties in form of stigmatization, lack of self-will, and lack of social bonds have been identified. One conclusion that can be drawn is that the participants' self-will to leave the gang-criminal lifestyle was the most decisive factor in the desistance process.

Keywords: Process of desistance, gang related crime, ex-gang members, factors, qualitative study

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till samtliga forskningsdeltagare. Tack för att ni har tagit er tid och delat med er av era personliga erfarenheter och upplevelser! Vi vill även tacka vår handledare Per-Åke Nylander för att ha stöttat och väglett oss under uppsatsskrivandet. Vi uppskattar din värdefulla feedback, uppmuntran och tillgänglighet, tack! Slutligen vill vi även rikta ett stort tack till varandra för den ständiga motivationen och de sena kvällarna!

Juweria Nora Liibaan Abshir och Ronay Sertav Kömürcü

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställning	2
2. Definition av centrala begrepp.....	2
2.1 Gängkriminalitet	2
2.2 Ex-gängmedlemmar	2
2.3 Upphörandeprocess.....	2
3. Tidigare forskning.....	3
3.1 Individuella faktorer.....	3
3.2 Sociala faktorer	4
3.3 Samhälleliga faktorer	5
3.4 Motivering till föreliggande studie	6
4. Teoretiskt ramverk.....	6
4.1 Paternoster och Bushways identitetsteori	7
4.2 Teorin om sociala band.....	8
4.3 Vändpunkter.....	9
4.4 Stigma	9
5. Forskningsmetod.....	10
5.1 Motivering till val av metod.....	10
5.2 Informationssökning	11
5.3 Hermeneutik.....	11
5.4 Databaser.....	11
5.5 Urvalsförfarande	12
5.6 Genomförande av intervjuerna.....	13
5.7 Analysmetod	14
5.8 Studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	15
5.9 Etiska övervägande	16
6. Presentation av forskningsdeltagare.....	17
6.1 Georg	17
6.2 Andreas	18
6.3 Ali	18
6.4 Mohamed	18
6.5 Emanuel	18
6.6 David.....	18
7. Resultat och analys	18
7.1 Individuella faktorer.....	19

7.1.1 Viljan till förändring	19
7.1.2 Minskad känsla av samhörighet	21
7.1.3 Svårigheter och stöd.....	22
7.2 Sociala faktorer	23
7.2.1 Händelser	23
7.2.2 Föräldraskap och partnerskap	24
7.2.3 Svårigheter och stöd.....	26
7.3 Samhälleliga faktorer	28
7.3.1 Utanförskap.....	28
7.3.2 Myndighetskontakt.....	30
7.3.3 Verksamhetskontakt.....	31
7.3.4 Svårigheter	32
8. Slutsatser och diskussion	33
8.1 Slutsatser	33
8.2 Metodkritik	35
8.3 Förslag på vidare forskning.....	36
8.4 Praktiska implikationer	37
Referenser	38

1. Inledning

Gångkriminalitet är ett växande socialt problem som på senare tid har fått en allt större uppmärksamhet i Sverige (Kriminalvården, 2019). Med grund i den ökade gängproblematiken förekommer det även ett flertal förebyggande insatser i form av bland annat behandlingsprogram, sociala insatsgrupper och ökad polisiär närvaro. De förebyggande insatserna erbjuds bland annat av kriminalvården, frivården eller socialtjänsten. Trots att det återfinns ett flertal insatser i det svenska välfärdssamhället utgör gängkriminalitet ett ökat samhällsproblem. Konsekvenserna för de individerna i gängkriminella nätverk kan beskrivas utgöras av fysisk-, psykisk-, social- eller ekonomisk skada (Malamut, Mali, Schwartz, Hopmeyer & Luo, 2017; Osman & Wood, 2018). Berger, Abu-Raiya, Heineberg och Zimbardo (2017) beskriver vidare att den fysiska, psykiska och sociala skador som utförts av sina gängmedlemmar har utgjort en stor motiverande faktor till ett upphörande från gängkriminaliteten. Forskningen visar vidare att ett flertal andra samverkande faktorer ligger till grund för upphörandet från en gängkriminell livsstil. Pyrooz och Decker (2011) beskriver att ett upphörande är ett resultat av ett flertal samverkande händelser som tillsammans avidentifierar individen från den gängkriminella livsstilen, vilket slutligen resulterar i beslutet av att lämna. Berger med flera (2017) beskriver att dessa händelser utgörs av "push" och "pull" faktorer. Pull faktorer innebär positiva omständigheter som erbjuder individen en alternativ livsstil eller en mer önskvärd social tillvaro. Dessa kan bland annat utgöras av äktenskap, goda sociala band, föräldraskap eller arbete. Push faktorer innehåller istället negativa omständigheter som stöter bort individen från gängkriminaliteten. Viktiga push faktorer är främst individuella aspekter i form av individuell mognad, traumatiska händelser eller rädsla för vad den gängkriminella livsstilen kan resultera i (Berger m.fl., 2017).

Inom forskningen som avser att studera upphörandeprocessen från en gängkriminell livsstil framkommer det att ett flertal faktorer ligger till grund för upphörandet. Däremot förekommer det skiljaktiga resultat avseende de faktorer som har varit väsentliga för uppbrottet, samtidigt som det råder en brist på forskning som uppvisar de stöd och svårigheter som förekommit i samband med processen (Berger m.fl., 2017; Pyrooz & Decker, 2011). Vidare kan skiljaktigheterna i forskningen bli problematiska vid utformningen av avhopparprogram för de individer som vill eller kan motiveras till att lämna gängkriminaliteten. Kriminalvården, Polismyndigheten, Statens Institutionsstyrelse (SiS) och Socialstyrelsen har under slutet av 2019 fått i uppdrag att konstruera ett gemensamt nationellt avhopparprogram för att stärka samhällets stöd för de individer som vill lämna en gängkriminell livsstil (Regeringen, 2019). För att kunna konstruera ett avhopparprogram blir det sålunda väsentligt att mer forskning kring upphörandeprocessen från gängkriminalitet utförs. Samtidigt beskriver Gålnander (2019) att det även är viktigt att belysa olika aktörers, såsom stödverksamheternas och myndigheternas, betydelse i upphörandeprocessen. För att de individer som avser att lämna gängkriminaliteten ska få rätt stöd och hjälp i det sociala arbetet blir det därför viktigt att även forska kring myndighets och icke-myndighetsdrivna verksamheters betydelse.

Dessvärre har det visat sig att forskning om upphörandeprocessen från gängkriminaliteten är knapphändig (Pyrooz & Decker, 2011; Berger m.fl., 2017), samtidigt som det enligt Gålnander (2019) saknas forskning om upphörandeprocessen utifrån en svensk kontext. I samband med forskning kring upphörandeprocessen har det enligt Berger med flera (2017) även visat sig att forskare inte har kunnat avgöra om valet av att lämna den gängkriminella livsstilen drivs av individuella, sociala eller samhälleliga faktorer, eller om andra okända faktorer har varit av betydelse. Med anledning den bristande kunskapen kring upphörandeprocessen blir det därför viktigt att studera ämnet. Gångkriminaliteten och uppbrottet från den gängkriminella livsstilen kan vidare anses vara unikt i det svenska sammanhanget på grund av landets välfärdssystem,

vilket skapar ytterligare skäl till att studera ämnet i Sverige. I denna studie kommer vi därför att redogöra för ex-gångmedlemmars upplevelser och erfarenheter av att lämna en gängkriminell livsstil i Sverige. Tanken är att studien kan bidra till en ökad förståelse kring de faktorer som kan påverka upphörandeprocessen för ex-gångmedlemmar i Sverige, samt vilket stöd och vilka svårigheter som de har mött under processen.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka och redogöra för vilka faktorer som har bidragit till att ex-gångmedlemmar i Sverige har tagit avstånd från den gängkriminella livsstilen samt vilka svårigheter och stöd de har mött under processen. Frågeställningarna är:

- Vilka individuella, sociala och samhälleliga faktorer påverkade ex-gångmedlemmarna vid upphörandeprocessen?
- Hur har kontakten med myndigheter och icke-myndighetsdrivna verksamheter påverkat upphörandeprocessen för ex-gångmedlemmarna?
- Vilka svårigheter och stöd mötte ex-gångmedlemmarna under upphörandeprocessen?

2. Definition av centrala begrepp

Inom kommande avsnitt kommer de centrala begreppen *gängkriminalitet*, *ex-gångmedlemmar* och *upphörandeprocess* att definieras.

2.1 Gängkriminalitet

För att bilda en uppfattning kring begreppet gängkriminalitet måste den sättas i relation till begreppet *organiserad brottslighet* (Korsell m.fl., 2010). Brottsförebyggande rådet (Brå) (2020) beskriver att organiserad brottslighet kännetecknas av att en social kriminell gruppering som uppstått för att utföra brott och kan uppfattas som ett nätverk vars fokus riktas på vinstdrivande brottslig verksamhet. Den organiserade brottsligheten har vidare en förmåga att kunna underlätta den brottsliga verksamheten genom hot, våld, trakasserier och korruption. Inom den organiserade brottsligheten förekommer oftast en låg profil, men det finns även en synligare del där organisationen även kan kännetecknas av bland annat symboler och beteenden (Brå, 2020). Korsell med flera (2010) menar att gängkriminaliteten oftast utgörs av den synliga delen i den organiserade brottsligheten. Det kan syfta till exempelvis klädsel eller andra typer av synliga attribut som visar på någon form av tillhörighet. De synliga attributen skapar vidare en känsla av bekräftelse och styrka, vilket genererar en gemensam identitet i relation till gänget. Gängkriminaliteten betraktas även vara sammansatt och stabil över tid, vilket oftast resulterar i att gemenskapen får en allt större betydelse. För den enskilde individen i gänget kan gängkriminaliteten slutligen bli en del av dennes identitet (Korsell m.fl., 2010). I relation till denna studie menar vi sålunda att gängkriminaliteten är en social gruppering som tillsammans utför brottsliga handlingar. Det råder en gemensam identitet, där gemenskapen har en betydelse för den enskilde individen och dess identitet. Vi har valt att inte lägga ett större fokus på vilka gäng som omfattas av begreppet, utan har istället sett till målgruppens syn på gänget och gängkriminaliteten.

2.2 Ex-gångmedlemmar

I denna studie avses begreppet ex-gångmedlemmar de personer som själva beskriver att de har varit med i ett kriminellt gäng och lämnat gängkriminaliteten.

2.3 Upphörandeprocess

Inom den forskning som bedrivs avseende uppbrott från en gängkriminell livsstil används främst begreppet *process of desistance*, vilket vi har valt att översätta till upphörandeprocess.

Laub och Sampson (2003) menar att upphörandeprocessen syftar till den process som den enskilde individen går igenom för att sedan uppnå *desistance*, nämligen ett upphörande av kriminella handlingar. Vidare innehåller processen ett antal faktorer som påverkar individen till ett fullständigt upphörande från den kriminella livsstilen (Laub & Sampson, 2003). Upphörandeprocessen är ett begrepp vi kommer använda genomgående i studien och i relation till studien menar vi sålunda att begreppet är en process med ett antal faktorer som påverkar den enskilde till att upphöra en gängkriminell livsstil.

3. Tidigare forskning

I föreliggande avsnitt kommer en genomgång av forskning om upphörandeprocessen från kriminalitet att presenteras. Vi har valt att främst inkludera forskning som har utförts i Europa och USA med hänsyn till att dessa områden har en västerländsk kultur. Däremot har vi haft en medvetenhet kring de skillnader som kan uppstå i forskningen som inte kan appliceras i en svensk kontext, exempelvis skillnader i välfärdssystem. I dessa fall har ett medvetet val gjorts att endast utgå ifrån svensk forskning. Inledningsvis kommer forskning om individuella faktorer att redogöras för, därefter presenteras sociala faktorer, för att avsluta med en sammanställning av samhälleliga faktorer. Inom varje avsnitt presenteras även de svårigheter och stöd som kan uppkomma. Avsnittet avslutas med en motivering till föreliggande studie.

3.1 Individuella faktorer

Inom forskningen framkommer ett flertal faktorer som kan ligga till grund för ett potentiellt upphörande från en gängkriminell eller en kriminell livsstil. En av dessa är individuella faktorer. Individuella faktorer kan utgöras av subjektiva och individuella processer där en utveckling av individens självidentitet kan leda till ett upphörande från en kriminell livsstil. Paternoster, Bachman, Kerrison, O'Connell och Smith (2016) redogör för de individuella faktorerna med hjälp av identitetsteorin och dess teoretiska begrepp för att belysa vikten av individens egen vilja till att avsluta en kriminell livsstil. Det framkommer att självidentitet, en utveckling av positivt självvärde och en identitetsförändring utgör grundläggande faktorer för att påbörja och avsluta upphörandeprocessen. I samband med en förändring av individens självidentitet, vilket utgör vem individen vill vara, utvecklas även ett positivt självvärde, vilket slutligen resulterar i en identitetsförändring och ett medförande av prosociala möjligheter. För att dessa prosociala möjligheter ska kunna utvecklas är det däremot viktigt att individen agerar utifrån en egen vilja till att avstå från en kriminell livsstil. Detta då olika samverkande yttre faktorer som beskrivs hjälpa individen ur en gängkriminell livsstil hålls samman av individens egen vilja till förändring. Vidare tyder resultatet i Paternoster med fleras (2016) studie att en förändring av individens egen vilja till att avsluta en kriminell livsstil även kan resultera i att individen söker utomstående hjälp via exempelvis organisationer eller verksamheter. Nugent och Schinkel (2016) lyfter fram att en potentiell förändring av individens självidentitet däremot kan utgöra en svår process. Om individen inte lyckas ändra sin självidentitet kan detta även leda till en känsla av misslyckande då denne inte uppnått sitt mål.

Individens rädsla för vad den kriminella livsstilen kan resultera i beskrivs även vara en betydelsefull faktor i upphörandeprocessen. Rädslan beskrivs främst grundas i de riskfaktorer som en kriminell livsstil kan medföra, såsom en försämrad livskvalité och levnadsförhållanden. I samband med individens insikt i hur en kriminell livsstil kan resultera i sämre levnadsförhållanden utvecklas en rädsla. Rädsla beskrivs även kunna motivera individen till att utnyttja de möjligheter som denne möter under processen av upphörandet från en kriminell livsstil (Chongmin, Paternoster & Ronet, 2015; Decker, Pyrooz & Moule, 2014). I en studie av Gålnander (2020) framkommer det att andra individuella faktorer som subjektivitet och individens förtroende till ett potentiellt upphörande av den kriminella livsstilen kan vara en

stödande faktor. Tankeställningen kan verka för att individen utför medvetna handlingar för att avsluta den kriminella livsstilen och övergår till en konventionell livsstil. Nugent och Schinkel (2016) lyfter fram att det även kan förekomma individuella svårigheter under upphörandeprocessen. En av dessa utgörs av att tidigare kriminella kan uppleva en känsla av hopplöshet om individen inte lyckas uppnå de livsmål som denne avsett. Kriminalvården (2019) beskriver på ett liknande sätt att individen i samband med att lämna gänget kan uppleva en förlust av dennes livsvärld. Slutligen kan svårigheter som hot eller våld försvåra processen av att lämna en gängkriminell livsstil (Kriminalvården, 2019).

3.2 Sociala faktorer

Forskningen kring upphörandeprocessen från kriminalitet och gängkriminalitet har främst fokuserat på de sociala förändringar som kan ske hos och runt individen (se t.ex. Berger m.fl., 2017; Forrest & Hay, 2011; Pyrooz, McGloin & Decker, 2017). De olika sociala förändringarna syftar bland annat till nya sociala relationer eller ett nytt socialt sammanhang med nya möjligheter. Laub och Sampson (2003) beskriver att vändpunkter är viktiga sociala faktorer i upphörandeprocessen från kriminaliteten. Dessa vändpunkter utgörs av händelser som beskrivs bidra till att individen överväger vad det viktiga och värdefulla i livet är. Forrest och Hay (2011) beskriver att äktenskap är en vändpunkt som kan agera som ett socialt stöd, vilket får den enskilde individen att göra en övervägning och ger möjligheten till att utveckla en självkontroll. Utöver vändpunkter har forskning även visat att goda relationer till vänner, familj och andra aktörer som befinner sig i det konventionella samhället även vara ett socialt stöd vid upphörandeprocessen från den kriminella livsstilen (Weaver & McNeill, 2015).

I samband med att lämna kriminaliteten, men även gängkriminaliteten, har två större sociala faktorer kunnat identifierats: föräldraskap (Pyrooz m.fl., 2017) och en minskad kriminell samhörighet (Berger m.fl., 2017). Föräldraskapet har för många ex-kriminella varit en stor social faktor i uppbrottet från det kriminella livet. Det framgår att övergången till att bli en förälder kan medföra en önskan till att ge sitt barn en säker livsstil som är oförenlig med individens egen kriminella livsstil. Föräldraskapet kan även ge en möjlighet till att utveckla eller återupprätta ett starkt socialt band till sin familj och kan skapa en känsla av trygghet. Samtidigt kan föräldraskapet även förändra den omfattning individen umgås med personer som uppvisar ett avvikande beteende (Pyrooz m.fl., 2017). En minskad samhörighet i den gängkriminella sektorn är den andra stora sociala faktorn till ett uppbrott från gängkriminaliteten menar Berger med flera (2017). Besvikelse och förlust av förtroende för sina gängmedlemmar samt förändringar i gängets sociala beteenden, medför en upplevelse av minskad samhörighet till gänget och en ökad chans till ett upphörande från den gängkriminella livsstilen (Berger m.fl., 2017). Vidare beskriver Kriminalvården (2019) att en minskad samhörighet även kan grundas i hur involverad den enskilde individen har varit i gänget, vilket i sin tur har en betydelse i upphörandet från en gängkriminell livsstil. Har den enskilde haft en liten involveringen i gänget är chansen större till att denne kan ta sig ut och upphöra sin gängkriminella livsstil (Kriminalvården, 2019).

Det är slutligen viktigt att belysa att beslutet till att lämna gänget och gängkriminaliteten innefattar mer än att lämna brottsligheten. Det handlar även om att lämna sin sociala identitet och grupptillhörighet samt återintegreras i samhället och skapa en ny social identitet skilt från den gamla (Kriminalvården, 2019; Nugent & Schinkel, 2016). Vidare beskriver Nugent och Schinkel (2016) att för de individer som upphör sin kriminella livsstil är ensamhet och isolering en förekommande social svårighet. Ensamheten och isoleringen kan grundas i att den enskilde i ett försök om att avstå från brottsliga handlingar håller sig borta från tidigare umgängen för att inte riskera att engagera sig i brottsligheten. Vidare kan ensamheten och isoleringen medföra

att kontakten med omvärlden oftast begränsas till de i hushållet, samt till individens socialsekreterare (Nugent & Schinkel, 2016). Nugent och Schinkel (2016) beskriver slutligen att innan individen tar steget till att upphöra kriminella handlingar har de flesta haft ett liv fyllt med spänning, brottslighet och tillhörighet, vilket kan ha försvårat upphörandeprocessen. Att upphöra sin brottsliga bana blir sålunda endast en del i upphörandeprocessen från gängkriminalitet (Kriminalvården, 2019; Nugent & Schinkel, 2016). I samband med den komplexitet som råder i upphörandeprocessen från gängkriminalitet finns det även sociala faktorer som kan komma att försvåra upphörandet. Kriminalvården (2019), samt Pyrooz och Decker (2011) menar att en av de större svårigheterna i upphörandeprocessen från gängkriminaliteten är att avsluta de starka sociala och emotionella banden som individen har med de andra gängmedlemmarna. Slutligen kan individen komma att vara beroende av gänget, i form av bland annat ett ekonomiskt eller socialt stöd vilket kan hämma upphörandet från gänget (Kriminalvården, 2019).

3.3 Samhälleliga faktorer

Trots att de individuella och sociala faktorerna utgörs av betydelsefulla beståndsdelar för ett upphörande, är det även viktigt att belysa de samhälleliga faktorerna som kan ligga till grund för och motivera individen i upphörandeprocessen. Det framkommer att en strävan efter en konventionell livsstil, inkludering och en samhällelig gemenskap via exempelvis arbete eller utbildning har varit viktiga faktorer (Gålnander, 2019). Vidare redogör Bogestam och Patel (2016) för både myndighetsdrivna och icke-myndighetsdrivna verksamheter i Sverige som kan bidra med stöd för de individer som vill lämna gängkriminaliteten. Det framkommer bland annat att myndighetsdrivna verksamheter kan bidra med stöd i form av utbildning, rådgivning, föreläsningar och skydd för individer som har en hotbild. Icke-myndighetsdrivna verksamheter beskrivs erbjuda stöd i form av hjälp med det sociala nätverket, samtalsstöd, arbetsträning, kontaktpersoner och praktiskt stöd. De icke-myndighetsdrivna verksamheterna bedrivs främst av före detta kriminella och missbrukare för att hjälpa andra kriminella och missbrukare till ett bättre liv och en samhällelig gemenskap. Vidare framgår det även att vid mötet med icke-myndighetsdrivna verksamheter beskrivs bemötandet vara en viktig och stödjande aspekt. Det goda bemötandet skapar en avslappnad miljö för den enskilde som försöker lämna gängkriminaliteten, samtidigt som denne kan uppleva en acceptans. För de som vill lämna den gängkriminella livsstilen kan kontakten med myndigheter och icke-myndighetsdrivna verksamheter sålunda vara en viktig faktor i uppbrottet (Bogestam & Patel, 2016). Slutligen beskriver Gålnander (2019) att det i Sverige förekommer samhälleligt stöd avseende boende, ekonomi och sysselsättning, vilket kan antas vara en stödjande faktor i upphörandeprocessen. Däremot är det viktigt att belysa att graden av det stöd individen får kan skilja sig åt. Exempelvis kan en kriminell bakgrund minska individens chanser till att erhålla en sysselsättning (Gottschalk, 2016)

Vid upphörandet från gängkriminalitet kan individen möta ett antal svårigheter som grundas i ett samhälleligt plan. Rosen och Cruz (2018) beskriver att i samhällen där gängkriminaliteten har blivit ett ökat problem finns en stark negativ värdering gentemot den gruppen. De negativa värderingar kan vidare fortleva hos de individer som försöker lämna det gängkriminella sammanhanget. En klyfta kan följaktligen skapas mellan det konventionella samhällets medborgare och individen som befinner sig i en upphörandeprocess, vilket kan försvåra processen ut. Den mest framträdande samhälleliga faktorn som kan försvåra uppbrottet är därför stigmatisering. Stigmatiseringen begränsar möjligheterna för den gängkriminella att skapa sociala band med aktörer som är väletablerade i samhället, och gör det allt svårare att ta steget ut ur gängkriminaliteten (Rosen & Cruz, 2018). Vidare kan även strukturella hinder uppstå, vilket kan försvåra upphörandet. Det kan bland annat handla om svårigheter i att hitta

eller erhålla en bostad och sysselsättning (Gålnander, 2019). Nugent och Schinkel (2016) beskriver slutligen att vid jobbansökningar måste den enskilde i de allra flesta fallen visa sitt belastningsregister för att erhålla en sysselsättning. Däremot har det visat sig att uppvisningen av belastningsregistret begränsar chansen till sysselsättning. Det nämnda beror på att samhället som stort fortfarande betraktar dessa individer som gärningsmän eller potentiella gärningsmän, istället för individer som har upphört den brottsliga banan (Nugent & Schinkel, 2016).

3.4 Motivering till föreliggande studie

Gångkriminalitet kan idag beskrivas som ett ökat internationellt problem, ett problem som även bidrar med negativa värderingar och stigmatisering gentemot gruppen (Rosen & Cruz, 2018). Utifrån det som har presenterats i ovanstående stycken kan det konstateras att olika faktorer på olika nivåer påverkar upphörandeprocessen från gängkriminalitet. De olika faktorerna måste sålunda synliggöras för att beskriva och förstå den komplexitet som råder i uppbrottet, vilket gör denna studie av störst relevans. I forskningen framkommer det vidare att det föreligger en brist på kunskapen gällande de stödjande faktorer som har påverkat upphörandeprocessen från gängkriminaliteten. Vidare förekommer det en brist på studier som redovisar de potentiella svårigheter som individen kan möta under upphörandeprocessen. Dessa stöd och svårigheter kan även beskrivas vara viktiga beståndsdelar för ett permanent upphörande från en gängkriminell livsstil. Med anledning av att det saknas forskning kring de stöd och svårigheter som har påverkat upphörandeprocessen för ex-gångmedlemmar blir det därför viktigt att synliggöra dessa i denna studie. Studier som avser att undersöka upphörandeprocessen tenderar vidare att fokusera på de faktorer som ligger till grund för uppbrottet, men brister vid information avseende myndighets- eller verksamhetsstöd. Det kan därmed konstateras att mer studier om upphörandeprocessen från gängkriminalitet är en nödvändighet för att belysa det sociala arbetets roll. Gålnander (2019) beskriver även att forskning avseende processen ut ur den kriminella livsstilen kan bidra med kunskap avseende en utveckling av insatser inom förebyggande- och stödjande verksamheter, samt myndigheter. Det framkommer bland annat att i samband med att synliggöra individens personliga erfarenheter avseende upphörandet, kan även mer framgångsrikt stöd utvecklas inom statliga stödenheter (Gålnander, 2019)

Utifrån det ovanstående kan denna studie bidra med en förståelse kring hur upphörandeprocessen från gängkriminaliteten har sett ut utifrån ett svenskt sammanhang, de faktorer som har varit till viktiga, hur kontakten med myndigheter och icke-myndighetsdrivna verksamheter har påverkat, samt vilket stöd och vilka svårigheter individen har mött under upphörandeprocessen. Studiens resultat kan vidare vara till nytta för människobehandlande yrken som arbetar med gängkriminella, och kan slutligen anses vara ett steg i att hjälpa andra i uppbrottet och minska gängkriminaliteten. Det kan även vara värt att belysa att det idag råder brist på forskning avseende upphörandeprocessen från en gängkriminell livsstil både i Sverige och internationellt. Forskning som avser att studera upphörandeprocessen tenderar även att främst studera individer som precis har påbörjat eller befinner sig i processen ut. Därmed förekommer det endast ett fåtal studier som avser att studera individer som har genomgått en upphörandeprocess. Slutligen kan det antas att på grund av bristen på forskning avseende upphörandet från en gängkriminell livsstil, råder det även brist på studier om de förebyggande och stödjande insatser som förekommer inom det svenska välfärdssamhället, vilket gör denna studie av störst relevans.

4. Teoretiskt ramverk

I följande avsnitt kommer de aktuella teorier som ligger till grund för analysen av resultatet att presenteras. Inledningsvis kommer *identitetsteorin* att presenteras, med fokus på *självidentitet*. Därefter kommer *teorin om sociala band* och *vändpunkter* att redogöras för och till sist kommer

stigma att definieras. Varje del kommer att avslutas med en kort motivering till varför den valda teorin eller det teoretiska begreppet är av relevans för att förstå och förklara upphörandeprocessen från gängkriminalitet. Då ett upphörande från en gängkriminell livsstil beskrivs utgöras av ett flertal samverkande faktorer på olika nivåer, kommer dessa teorier att användas i kombination med varandra i analysförfarandet. Detta beror på att teorierna berör olika nivåer, nämligen en individ-, social- och samhällelig nivå och genom att kombinera dessa kan de komplettera varandra och tillsammans bilda en helhetsbild kring upphörandeprocessen. I denna studie har de nämnda teorierna därmed använts i förhållande till varandra för att se hur de individuella, sociala och samhälleliga faktorerna samspelar.

4.1 Paternoster och Bushways identitetsteori

Identitetsteorin kan beskrivas på ett antal olika sätt beroende på utgångspunkt. I relation till denna studie kommer utgångspunkten vara Paternoster och Bushways (2009) definition. Författarna menar att identitet, nämligen känslan av vem individen är, är en central del i förståelsen och förklaringen kring upphörandeprocessen från kriminalitet. Det nämnda beror på att identiteten anses vara en motiverande faktor och något som ger individen en riktning i dennes beteende. Vidare menar identitetsteorin att individens identitet är reflekterande, flexibel och tolkande, och sålunda kapabel till att förändras (Paternoster & Bushway, 2009). En central del i Paternoster och Bushways (2009) identitetsteori är självidentiteten som anses vara en återspeglning av individens beteende och handlingar. Självidentiteten syftar vidare till vad individen upplever är typiskt för vem den är och vem den vill vara. Det kan sålunda antas att självidentiteten spelar en viktig roll i hur individen beter sig eftersom individen handlar på ett sådant sätt som stämmer överens med hur denne betraktar sig själv. I självidentiteten återfinns även personliga egenskaper som individen upplever att de antingen har eller saknar, såsom självkontroll. Det nämnda innebär att individen kan se sig själv som en person som besitter självkontroll eller som en person utan en självkontroll. Att vara medveten om dennes personliga egenskaper och ha dessa som en del av sin självidentitet kan fungera i individens fördel (Paternoster & Bushway, 2009). Vidare kan en förändring i individens självidentitet enligt Paternoster med flera (2016) resultera i en positiv inverkan på individen. Att gå från att betrakta sig själv som en person som inte besitter självkontroll, till att istället betrakta sig själv som en individen med självkontroll, kan medföra förändringar i individens beteende. I relation till kriminella som har påbörjat en upphörandeprocess kan det innebära att individerna inte längre ser sig själva som kriminella, och försöker handla utifrån det nya sättet att se sig själv (Paternoster m.fl., 2016).

I samband med en förändring av individens självidentitet utvecklas även ett positivt självvärde, vilket slutligen resulterar i en identitetsförändring. För att en identitetsförändring och ett positivt självvärde ska utvecklas är det däremot väsentligt att individen i fråga agerar utifrån en egen vilja till förändring. Om individen inte har en egen vilja till förändring uppstår inte heller en förändring i dennes självidentitet (Paternoster m.fl. 2016). En förändring i individens självidentitet kan däremot medföra i ett positivt självvärde. Vidare kan det nya positiva självvärdet medföra i att den enskilde upplever en minskad samhörighet gentemot den gemenskapen denne befinner sig i. Enligt Bubolz och Simi (2015) som refererar till Paternoster och Bushway (2009) grundas den minskade samhörigheten i att individens självidentitet inte stämmer överens med gruppens sätt att vara. Den förändrade självidentiteten skapar sålunda nya prosociala möjligheter för den enskilde individen (Paternoster, m.fl., 2016).

Med utgångspunkt i denna studie anses Paternoster och Bushways identitetsteori vara av stor relevans med hänsyn till syftet och frågeställningarna. I denna studie kommer fokuset som tidigare nämnt ligga på begreppet självidentiteten som återfinns i teorin. Det nämnda innebär

att vi kommer att med stöd i begreppet analysera vilka individuella faktorer, såsom personliga egenskaper, deltagarna ansåg påverkade deras uppbrott från gängkriminaliteten. Att utgå ifrån Paternoster och Bushways (2009) identitetsteori anses sålunda vara av betydelse, detta då vi med hjälp begreppet självidentitet kan få en inblick i vilka individuella faktorer som har varit av relevans i upphörandeprocessen för målgruppen. Slutligen kan vi med hjälp av begreppet identifiera vilka förändringar i självidentiteten som har möjliggjort ett uppbrott i varje subjektiv upplevelse samt vilka individuella svårigheter och stöd de har mött under upphörandeprocessen.

4.2 Teorin om sociala band

En av de mest inflytelserika teorierna som används för att förklara och förstå varför individer inte begår brott och vad som kan hindra den enskilde individen från att utföra brottsliga handlingar är Hirschis (1969) teori om sociala band. Teorin har testats i flera länder i bland annat Europa, Asien och Nordamerika och har ansetts utgöra en central roll i förståelsen och förklaringen av upphörandeprocessen från kriminaliteten (Özbay & Özcan, 2006). De sociala banden syftar enligt Rebellon och Anskat (2018) till den relation den enskilde individen har till andra individer, grupper och olika samhällsinstitutioner. Hirschis (1969) teori om sociala band består vidare av fyra olika element och är alla viktiga delar i förklaringen och förståelsen till varför individer inte begår brott. De fyra elementen kommer redogöras för nedan:

1. Det första elementet är *anknytning* och anses vara en avgörande del i teorin. Anknytningen syftar till det emotionella bandet individen har till andra aktörer, såsom till andra individer, grupper, organisationer eller samhällsinstitutioner. Teorin menar att om den enskilde individen har starka emotionella band till aktörer som är väletablerade i samhället, minskar risken till att denne begår brott på grund av de sociala normerna. Detta då de sociala normerna innefattar andra aktörers förväntningar, och i de fall individen bryr sig om andra aktörers negativa bedömningar begränsas individens brottsliga handlande (Rebellon & Anskat, 2018).
2. *Åtaganden* är enligt Rebellon och Anskat (2018) det andra elementet i teorin och återspeglas i den grad den enskilde individen har investerat energi, tid och pengar på sin livsstil i form av bland annat utbildning och sysselsättning. Desto större investeringar individen har gjort i sin livsstil, desto mer tvekar denne på att begå brottsliga handlingar. Detta med anledning av att den enskilde riskerar att förlora något på det, exempelvis sin sysselsättning (Rebellon & Anskat, 2018).
3. Det tredje elementet är *delaktighet* och syftar till att olika aktiviteter såsom att arbeta, vara med i en organisation eller utföra andra konventionella aktiviteter minskar risken till att begå brottsliga handlingar. Det nämnda beror på att individen har mindre tid till att utföra annat utöver de konventionella aktiviteterna (Rebellon & Anskat, 2018).
4. *Övertygelse* är det sista elementet i teorin om sociala band, vilket syftar till den grad individen har internaliserat och respekterat de normer, värderingar och lagar som råder i samhället. Om individen respekterar och internaliserat dessa resulterar det i att denne känner sig skyldig vid tanken av att utföra brottsliga handlingar, vilket minskar risken till att denne begår brott (Rebellon & Anskat, 2018).

I relation till teorin om sociala band är det slutligen viktigt att beakta att alla de ovanstående elementen stärker varandra och tillsammans minskar risken till att individen begår brottsliga handlingar. Brottsligheten betraktas sålunda som ett resultat av svaga sociala band. Att ha svaga

sociala band innebär att individen har relationer till aktörer som inte är väletablerade i samhället, såsom andra brottslingar. Processen tillbaka till det konventionella samhället betraktas däremot som en process till att återfå starkare sociala band, exempelvis genom sysselsättning (Özbay & Özcan, 2006). I relation till denna studie anses teorin om sociala band vara av relevans och tillämpbar. Det beror främst på att studiens syfte och frågeställning. Teorin om sociala band anses sålunda kunna ge studien en inblick på de yttre faktorerna, nämligen de sociala och samhälleliga faktorerna samt de svårigheter och stöd som kan ha påverkat och varit av yttersta betydelse i upphörandeprocessen för målgruppen.

4.3 Vändpunkter

En utökning av teorin om sociala band är vändpunkter som lanserades av Laub och Sampson (2003). Vändpunkter syftar till händelser i livet som skapar nya rutiner och mönster i individens livsstil och livsföring. I relation till vändpunkterna är det vidare viktigt att belysa att de nya omständigheterna som uppstår av händelsen är det som möjliggör att brottslig aktivitet avtar. Detta beror på att individen med grund i händelsen gör en övervägning och bedömning kring det viktiga i livet (Laub & Sampson, 2003). Carlsson (2012) beskriver att uppkomsten av vändpunkter skapar nya möjligheter för den enskilde individen såsom att skapa nya relationer som främjar ett socialt stöd, det vill säga skapar nya och starka sociala band. I relation till vändpunkter beskriver Laub och Sampson (2003) bland annat att äktenskap, sysselsättning, föräldraskap och rättsliga konsekvenser kan utgöra händelser som skapar en ny form av anknytning, åtagande och delaktighet för individen. I relation till föräldraskap kan denna vändpunkt betraktas som en speciell form av anknytning, vilket påverkar den enskildes brottsliga rutiner och mönster. Som förälder kan det vidare antas att dennes förpliktelser som förälder blir viktigare än brottsligheten, samtidigt som denne skapar nya sociala relationer som förälder. Att erhålla en sysselsättning kan den även anses vara en bidragande vändpunkt. Individen kan uppleva en tillfredsställelse i arbetet och kan bryta sitt kriminella mönster mot de rutiner som råder i tjänsten. Oavsett vändpunkt skapas nya livsförhållanden för den enskilde individen som kan anses vara betydelsefulla i upphörandeprocessen från kriminalitet (Laub & Sampson, 2003). För att kunna undersöka och redogöra för upphörandeprocessen för ex-gångmedlemmar anses teorin om vändpunkter därför vara av relevans. Teorin kan vara till stor hjälp i analysen och vid identifieringen av möjliga vändpunkter i varje berättelse. Slutligen kan teorin om vändpunkter vara ett bra sätt att identifiera vilka sociala faktorer som har påverkat upphörandeprocessen för deltagarna.

4.4 Stigma

I varje samhälle förekommer kategoriseringar där individer delas in i specifika kategorier utifrån dennes karaktärsdrag och den sociala miljön som denne befinner sig i. Vi tillskriver därmed individer kategorier baserade på dennes handlande och egenskaper med hänsyn till de normer och strukturer som förekommer i samhället. Kategorierna kan beskrivas utgöras av olika grupper som individer tillhör och utgörs av sociala konstruktioner och strukturer. De sociala konstruktionerna utgörs vidare av människans förståelse av verkligheten som baseras på samhällets förväntningar och normer. Kategoriseringar kan även beskrivas vara starkt relaterat till Goffmans teori om stigma som redogör för hur samhällets normer, förväntningar och strukturer påverkar individen (Goffman, 2014). Stigma kan beskrivas utgöras av avvikande karaktärsdrag i förhållande till samhällets normer. De avvikande karaktärsdrag kan exempelvis bestå av psykiskt, fysiskt eller socialt avvikande egenskaper som upplevs som oförenliga med bilden av hur en individ bör vara. Med hänsyn till den egenskap som stigmatiserar individen kategoriseras denne in i gruppen som annorlunda och avvikande. Stigmatisering innebär därmed att stämpas som avvikande till följd av en egenskap som individen besitter eller något inom dennes förflutna som inte är enighet med samhällets normer (Goffman, 2014).

Goffman (2014) beskriver att i samband med att individen stigmatiseras kan även ett flertal konsekvenser uppstå för den enskilde individen. Det framkommer att stigmatisering leder till en brist av socialt erkännande av samhället, vilket även kan medföra känslor av skam och självhat. Vidare kan denne betrakta sig själv på samma sätt som samhället ser på denne, nämligen som en avvikande person. Vidare kan den stigmatiserade individen ständigt känna en osäkerhet över hur andra människor i omgivningen identifierar denne (Goffman, 2014). Individens andra attribut och andra delar av dennes identitet tas inte i hänsyn, och skammen, självhatet och den nedsättande synen beskrivs kunna leda till ett avståndstagande från den sociala omgivningen och slutligen isolering. En individ som besitter ett stigma kan även uttrycka en önskan till att bli inkluderade i konventionella samhället och kan därmed försöka förändra på sina stigmatiserade drag genom exempelvis rehabilitering eller behandling. Individen når däremot inte en fullt normal status, utan utgörs av en individ som försökt anpassa sin skamfläck (Goffman, 2014).

Goffmans teori om stigma samt de aspekt den belyser kan anses vara av relevans för denna studie. Teorin bidrar med en inblick i hur de samhällliga faktorerna har bidragit till ett upphörande från en gängkriminell livsstil. Den kan även bidra med subjektiv inblick i individens självuppfattning under och efter upphörandeprocessen. Vidare kan även de konsekvenser som en stigmatisering kan leda till identifieras, vilket kan bidra med en tolkning av de svårigheter som kan ha uppkommit i samband med upphörandeprocessen. Med hänsyn till ovanstående kan det därmed anses att Goffmans teori om stigma är av relevans för att bilda en uppfattning kring hur samhällliga faktorer och svårigheter har påverkat upphörandeprocessen för ex-gängmedlemmar.

5. Forskningsmetod

I följande avsnitt presenteras samtliga tillvägagångssätt avseende metod innehållande motivering till val av metod, informationssökning, datainsamlingsmetod, urvalsförfarande, genomförande av intervjuer och analysmetod. Slutligen redogörs det även för studiens kvalitet och etiska aspekter.

5.1 Motivering till val av metod

En kvalitativ ansats har valts som metod för att undersöka de faktorer som ligger till grund för upphörandeprocessen från gängkriminalitet utifrån individens egna upplevelser. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att en kvalitativ ansats kan bidra med fördjupade kunskaper kring det studerade fenomenet, samtidigt som den även bidrar med subjektiva förklaringar och möjliggör en helhetsbild. Den kvantitativa ansatsen kan till skillnad från den kvalitativa ansatsen anses vara fördelaktig vid studier som avser att studera ett stort urval samt generera en generaliserbarhet. Däremot är en kvantitativ ansats inte ett gynnsamt val i studier vars huvudsakliga intresse är att undersöka forskningsdeltagarens upplevelser och erfarenheter, vilket var denna studiens fokus. Användningen av en kvalitativ ansats förekommer även i majoriteten av den forskning som har framkommit i samband med litteratursökningen (se t.ex. Berger m.fl., 2017; Gålnander, 2019; Paternoster m.fl., 2016). Den kvalitativa ansatsen utmärker sig vidare med att den återger respondenternas upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014). Forskningsdeltagarna får i relation till metoden även möjligheten till att utveckla sina resonemang och bidra med ett detaljerat händelseförlopp kring det studerade ämnet (Nilsson, 2014). Med anledning av att denna studiens syfte anses en kvalitativ ansats därför vara av relevans. Avslutningsvis anses den kvalitativa ansatsen vara en lämplig ansats mot bakgrund till den vetenskapsteoretiska ansatsen som denna studie vilar på, nämligen hermeneutiken.

5.2 Informationssökning

Sökningen av den tidigare forskningen har utförts genom universitetsbibliotekets databaser PsychINFO, Social Services Abstract och Primo. Valet av databaserna grundades i hur relevanta de var för studiens ämne. De vetenskapliga artiklar som ansågs vara relevanta att använda i studien uppfyllde ett antal inkluderings- och exkluderingskriterier. De vetenskapliga artiklarna som inkluderades studerade individer som tidigare har haft en kriminell livsstil och befann sig i en upphörandeprocess, alternativt tagit ett fullständigt uppbrott. Vidare inkluderades forskning som behandlade målgruppen vuxna, alternativt unga vuxna, samtidigt som enbart artiklar publicerade mellan 2010–2020 inkluderades. Slutligen inkluderades enbart referentgranskade artiklar på engelska och svenska, samtidigt som både empiriska och dokumentstudier ansågs vara fördelaktiga och inkluderades. De artiklar som inte uppfyllde de ovannämnda kriterierna exkluderades. Ett undantag gjordes dock för en vetenskaplig artikel. Artikeln publicerades år 2003 och är skriven av Laub och Sampson. Undantaget grundades i att Laub och Sampson har vidareutvecklat teorin om sociala band till teorin om vändpunkter. Vidare refererade även annan tidigare forskning som inkluderades i denna studie till författarnas artikel och belyste artikelns betydelse i att förstå upphörandeprocessen från kriminaliteten.

Litteratursökningen utfördes den 3:e september och 6:e november 2020. För att hitta relevanta vetenskapliga artiklar användes sökorden *desist**, *gang**, *exit**, *factor**, *crime** och *process** i olika kombinationer för att ta fram relevanta forskningsartiklar i relation till syftet och frågeställningarna. Sökningarna från samtliga databaser genererade totalt 338 träffar. För att välja ut relevanta artiklar lästes inledningsvis titel och abstract i varje artikel som för att bedöma artikelns relevans för vår studie. Därefter lästes de kvarstående vetenskapliga artiklarna mer djupgående för att bedöma om de kunde inkluderas i studien. Viktigt att nämna är att inga relevanta vetenskapliga artiklar på svenska uppkom. Sammanlagt inkluderades tolv vetenskapliga artiklar i denna studie. Annan relevant litteratur för studien återfinns i kurslitteraturen, rapporter och i deras referenslistor.

5.3 Hermeneutik

Den vetenskapsteoretiska utgångspunkten som studien vilar på är *hermeneutiken*, vilket innebär att forskaren tolkar för att sedan skapa en förståelse över det fenomen som studeras (Andersson, 2014). Hermeneutiken används enligt Westlund (2011) främst i de fall studier har i avsikt att förmedla subjektiva upplevelser kring ett fenomen. Med anledning av att vår studie undersöker de faktorer som ligger till grund för upphörandeprocessen från gängkriminalitet utifrån deltagarnas egen upplevelse anses en hermeneutisk utgångspunkt vara av störst relevans. Vidare beskriver Andersson (2014) att hermeneutiken har i uppgift att problematisera fenomenet och se till de olika sammanhangen individen befinner sig i. I samband med vår studie har ett intresse för att förstå de faktorer, svårigheter och stöd den enskilde har påträffat i upphörandeprocessen från gängkriminaliteten varit av intresse, blir hermeneutiken en relevant utgångspunkt. Genom att problematisera och se till de olika faktorer som återfinns i upphörandeprocessen kan denna studie bilda en förståelse kring helheten, vilket styrker valet av hermeneutiken som utgångspunkt.

5.4 Datainsamling

Den valda datainsamlingsmetoden i denna studie har varit enskilda semistrukturerade forskningsintervjuer med ex-gängmedlemmar. Denna datainsamlingsmetod kan föredras i de fallen forskaren avser att bilda en uppfattning om individens upplevelser, erfarenheter och tolkningar av fenomenet (Fejes & Thornberg, 2011). Bryman (2011) menar vidare att forskaren som utför semistrukturerade intervjuer utgår från en intervjuguide innehållande teman

anpassade efter studiens frågeställningar. Frågorna i intervjuguiden behöver inte nödvändigtvis ställas i ordning, men kan följas av potentiella följdfrågor som kan uppkomma under intervjun och bör även inkluderas i intervjuguiden (Bryman, 2011). Användningen av denna datainsamlingsmetod har vidare sina fördelar. Det gav deltagarna i studien möjligheten till att redogöra för en djupgående helhetsbild kring upphörandeprocessen från gängkriminalitet. Datainsamlingsmetoden har vidare skapat en god grund för att tolka och förstå deltagarnas berättelser, vilket även kan anses vara enhetlig med hermeneutikens anspråk. Vidare har semistrukturerade intervjuerna möjliggjort en flexibilitet i studien, samtidigt som vi även har kunnat kontrollera forskningsdeltagarnas information med stöd i följdfrågor.

Att samla in data genom individuella semistrukturerade intervjuer gav deltagarna i denna studie även möjligheten till att besvara de frågor som ställs på ett fritt sätt, samtidigt som den information som erhöles var i linje med studiens syfte och frågeställningar. I våra intervjuer har vi haft möjligheten till att ställa följdfrågor, vilket har resulterat i att vi har erhållit nyanserade svar och bekräftat att vi har förstått deltagarnas resonemang på rätt sätt. Enligt Kvale och Brinkmann (2011) kan möjligheten till att kontrollera informationen som inkommer genom följdfrågor även öka studiens validitet. Ostrukturerade intervjuer, nämligen intervjuer där forskaren enligt Bryman (2011) ställer en fråga och därefter låter deltagaren associera fritt, ansågs inte vara en relevant intervjumetod för denna studie. Det nämnda beror främst på att genom att utgå ifrån ostrukturerade intervjuer finns risken till att den information som inkommer inte kan besvara studiens syfte och frågeställningar. Användningen av individuella semistrukturerade intervjuer har gett oss möjligheten till att föra en dialog med deltagarna och gett oss en inblick i deras livsvärld. Den har slutligen bidragit med en förståelse över upphörandeprocessen från gängkriminaliteten, myndighets- och verksamhetskontaktens betydelse samt de faktorer och svårigheter deltagarna mötte under processen ut.

5.5 Urvalsförfarande

I denna studie bestod forskningsdeltagarna av ex-gängmedlemmar. Fokus på typ av gäng ansågs inte vara av relevans, då fenomenet gängkriminalitet i sig var det huvudsakliga intresset. Nilsson (2014) belyser att det inom kvalitativa studier är angeläget att finna forskningsdeltagare utifrån förutbestämda kriterier. Vidare kan det anses vara en fördel om informanterna består av förstahandskällor, då dessa individer kan bidra med kunskap avseende fenomenet på en subjektiv nivå (Nilsson, 2014). Målet utgjordes av att finna individer som tidigare har levt en gängkriminell livsstil. Vidare ansågs individer under 18 år inte vara av intresse, då denna studie inte behandlar minderåriga. Individer som fortfarande var aktivt kriminella exkluderades. Forskningsdeltagarens kön och ålder har i denna studie inte ansetts vara av relevans i urvalsförfarandet. Detta då de faktorer och svårigheter som kan uppkomma i samband med upphörandeprocessen anses vara subjektiva och kan därmed variera enligt Paternoster med flera (2016). Med anledning av att det kan vara svårt att finna potentiella forskningsdeltagare som uppfyller de specifika kriterierna utfördes ett *snöbollsurval*. Bryman (2011) beskriver att ett snöbollsurval utgörs av att forskaren i fråga initialt kontaktar individer som kan vara av relevans för studien. Efter att en kontakt har upprättats tar forskaren hjälp av dessa individer för att finna lämpliga forskningsdeltagare för studien. I samråd med vår handledare ansågs sex forskningsdeltagare vara passande utifrån studiens syfte och frågeställningar.

För att finna potentiella forskningsdeltagare kontaktades inledningsvis olika avhopparverksamheter i Sverige via mejl. Sammanlagt kontaktades 14 verksamheter. I mejlet framkom det information avseende studiens syfte, de forskningsdeltagare som vi sökte samt att samtliga forskningsdeltagares identitet anonymiseras (se bilaga 1). Vid första kontakt med

verksamheten kunde vi därefter bedöma om de kunde bidra med respondenter till studien. Vid de fall verksamheten uttryckte att de inte önskade att delta i studien eller saknade deltagare som var av relevans avbröts kontakten. Av de 14 verksamheter som kontaktades kunde fyra verksamheter bidra med forskningsdeltagare. I dessa verksamheter kom vi i första hand kontakt med en *gatekeeper* via telefon eller mejl. Lalander (2015) beskriver att en gatekeeper kan hjälpa forskaren att finna potentiella forskningsdeltagare med hjälp av sitt sociala nätverk. Samtliga gatekeepers utgjordes av individer som arbetade inom de kontaktade avhopparverksamheterna. De potentiella forskningsdeltagarna som rekommenderades var även individer som var involverade inom samma verksamhet som den kontaktade gatekeepern. Därefter inleddes den första kontakten med samtliga forskningsdeltagare via telefon. Vid den första kontakten introducerade vi oss och vårt forskningsämne, samt beskrev vilka vi sökte till vår studie. Vi beskrev därefter att ett deltagande i studien innebar att forskningsdeltagarna kommer att anonymiseras och att intervjuerna kan ske antingen fysiskt eller digitalt. Vi fick sammanlagt kontakt med sex personer, varav samtliga gav ett preliminärt samtycke till att delta i studien. De fick därefter ett informations- och samtyckesbrev (se bilaga 2) med mer information kring studien och vad ett deltagande i studien innebar. Samtliga deltagarna gav även ett formellt samtycke efter att ha läst informations- och samtyckesbrevet.

5.6 Genomförande av intervjuerna

För att genomföra intervjuerna skapades en intervjuguide (se bilaga 3) innehållande ett antal teman som var av relevans för att kunna besvara studiens frågeställningar. Varje tema innehöll ett antal frågor och potentiella följdfrågor. Deltagarna fick möjligheten att välja mellan att utföra fysiska eller digitala intervjuer. Av samtliga deltagare valde tre av dem att utföra fysiska intervjuer, medan de andra tre valde att utföra digitala intervjuer. Utförandet av fysiska intervjuer innebar att vi genomförde face-to-face (FtF) intervjuer med deltagarna. I FtF-intervjuer kan intervjuaren dra nytta de verbala och icke-verbala signalerna, såsom kroppsspråk, röst och ansiktsuttryck. Dessa signaler blir även betydelsefulla vid genomförandet av intervjuer med förstahandskällor, då intervjuaren är ute efter deltagarnas egna upplevelser och erfarenheter (Opdenakker, 2006). Att sålunda utföra FtF-intervjuer gav möjligheten till att uppmärksamma både de verbala och icke-verbala signalerna från deltagarna och ta dessa till hänsyn vid intervjusituationen, exempelvis genom att uppmärksamma när deltagaren kände sig obekvämt. Vid FtF-intervjuer är det däremot enligt Opdenakker (2006) viktigt att vara medveten om *intervjuareffekten*, nämligen att intervjuarens verbala och icke-verbala signaler även kan påverka deltagarnas sätt att besvara intervjufrågorna, vilket kan påverka den data som intervjuaren får fram. För att minimera risken för intervjuareffekten har vi utgått ifrån en intervjuguide och varit medvetna om effekten, genom vårt kroppsspråk, formuleringar av intervjufrågor och hur dessa frågor ställs.

Vid genomförandet av digitala intervjuer har deltagarna fått möjligheten till att bestämma om intervjun skulle ske genom röst- eller videosamtal, där samtliga deltagare valde att utföra intervjuerna genom röstsamtal. Att utgå ifrån telefonintervjuer kan enligt Opdenakker (2006) anses vara ett fördelaktigt val i de fall intervjun berör ett ämne som kan upplevas som känsligt, samt innehåller frågor som deltagarna kan vara ovilliga till att besvara i en FtF-intervju. I relation till studiens ämne blev det därför viktigt att ge deltagarna möjligheten till att själva välja mellan att utföra fysiska eller digitala intervjuer, samt välja vilken typ av digital plattform intervjun skulle utföras på. I samband med telefonintervjuer menar Trier-Bieniek (2012) vidare att forskaren kan få fram annan form av data. Det kan bero på att deltagaren upplever en ökad anonymitet och trygghet vid utförandet av telefonintervjuer, i jämförelse med FtF-intervjuer, och med grund i det även bidra med mer ärliga diskussioner kring ämnet (Trier-Bieniek, 2012). Att även genomföra telefonintervjuer kan i denna studie anses ha bidragit till en tryggare

intervjusituation och mer djupgående diskussioner om upphörandeprocessen från gängkriminaliteten.

Vid genomförandet av alla intervjuer pendlade vi mellan rollerna som huvud- och medintervjuare. Intervjuerna inleddes med en sammanfattning av studiens syfte, samt de moment som kommer att beröras under intervjuens gång. Forskningsdeltagarna bidrog även med information om att intervjun kommer spelas in med hjälp av en diktafon inhämtad från Örebro universitet, där syftet med inspelningen enbart är att transkribera materialet. Slutligen belystes det även att ett deltagande inom denna studie var frivilligt och att deltagarna har en möjlighet till att dra tillbaka sitt samtycke under önskad tidpunkt, fram till dess att uppsatsen blivit publicerad. Samtliga intervjuer tog mellan 30–60 minuter. Med anledning av att studien behandlar ett ämne som kan upplevas som känsligt valde vi även att avsluta intervjuerna med att ställa en fråga om hur intervjusituationen upplevdes av deltagarna. Då denna studie har utgått ifrån två intervjutekniker måste en redogörelse kring vad det har inneburit för denna studie även att utföras. Båda intervjuteknikerna, FtF-intervjuer och telefonintervjuer, har bidragit med relevant data för studien. Däremot kan det antas att den data som har uppkommit kan skilja sig åt. Vid FtF-intervjuerna uppmärksammades å ena sidan de verbala och icke-verbala signalerna från deltagarna och intervjusituationen kunde anpassas efter dessa. Å andra sidan kunde våra egna signaler påverka hur deltagarna valde att besvara intervjufrågorna. Vid telefonintervjuerna kunde deltagarna dels uppleva en tryggare intervjusituation och ge mer djupgående svar på intervjufrågorna på grund av den ökade känslan av anonymitet. Dels kunde vi som intervjuare inte uppmärksamma de icke-verbala signalerna från deltagarna och ta hänsyn till dessa vid intervjuerna. Sammantaget blir det viktigt att ha en medvetenhet kring vad varje intervjuteknik kan bidra med, samt vilka hinder som kan uppstå vid genomförandet av intervjuerna.

5.7 Analysmetod

Analysmetoden som har valts för denna studie är en *tematisk analys*. Efter genomförandet av intervjuerna sparades det inspelade materialet på ett USB minne för att utföra transkriberingen. Att transkribera innebär att forskaren omvandlar det inspelade materialet till text för att underlätta analysförfarandet (Bryman, 2011). I relation till denna studie har det inspelade materialet inledningsvis transkriberats där vi som författare valde att exkludera hummanden och upprepande ord i transkriberingen. Lindberg (1999) beskriver att en konsekvens av att ändra på individens språk i samband med transkriberingen kan vara att forskaren riskerar ändrar berättelsen, då hur individen talar och individens berättelse oftast är förenade. Däremot kan det kan anses vara fördelaktigt att anpassa det talade språket när ett större fokus läggs på innehållet, det vill säga det individen vill förmedla (Lindberg, 1999). I denna studie har vi enbart valt att exkludera hummanden och upprepningar av ord för att få ett flyt i texten och för att vara så nära de originella uttalandena som möjligt.

I relation till denna studie har vi inledningsvis utfört en genomläsning av den transkriberade data. Därefter utfördes en kodning av materialet där vi tog fram nyckelord i vad varje forskningsdeltagare berörde i dennes uttalanden. Vid kodningen av nyckelorden lästes varje intervjutext ett par gånger och diskuterades mellan oss författare. Efter att nyckelorden identifierades utfördes en bedömning av de nyckelord som var enhetliga med varandra för att finna relevanta huvud- och subteman. Slutligen togs även variationer i forskningsdeltagarnas berättelser i beaktning vid analysmetoden för att finna huvud- och subteman. I relation till den tematiska analysen är det enligt Bryman (2011) viktigt att utföra en djupgående genomläsning av det transkriberade materialet samt identifiera variationer, mönster och liknelser i datamaterialet. I analysförfarandet har vi sålunda följt Brymans rekommendationer i

tematiseringsprocessen. En tematisk analys anses i relation till denna studie ha varit ett bra val. Analysmetoden har hjälpt oss att identifiera de faktorer som har varit viktiga i upphörandeprocessen för deltagarna i form av huvud- och subteman. Slutligen har vi utifrån analysmetoden kunnat identifiera de svårigheter och stöd som uppstått i upphörandeprocessen, och hur myndighets- och icke-myndighetsdrivna verksamheter har påverkat målgruppen. Samtliga framtagna faktorer har slutligen bidragit med en helhetsbild kring upphörandeprocessen för ex-gängmedlemmarna i denna studie.

5.8 Studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Inom samhällsvetenskapen syftar validitet enligt Kvale och Brinkmann (2014) till att kontrollera om forskaren har studerat det denne har haft i avsikt att studera. Det syftar även till att kontrollera att den insamlade data är av relevans för studiens sammanhang samt att studiens slutsatser hänger samman. Det är slutligen viktigt att belysa att valideringen inte ska betraktas som en slutgiltig verifiering av studien, utan att den istället återfinns i hela forskningsprocessen och gör en ständig kontroll över forskningens olika delar, såsom i planeringen, intervjun och rapporteringen (Kvale & Brinkmann, 2014). I relation till denna studie har validitet bland annat eftersträvats vid utformningen av intervjuguiden. Intervjuguiden och dess frågor har varit grunden för det empiriska materialet som inhämtas, samt för resultatet och analysen. Med grund i det nämnda har intervjufrågorna konstruerats med högsta noggrannhet och utifrån studiens syfte och frågeställningar. Vid intervjutillfället har vi även använt oss av följdfrågor som exempelvis "Kan du utveckla?" och "Hur menar du?". Kvale och Brinkmann (2014) menar att kunna kontrollera den information som inhämtas i form av följdfrågor ökar även studiens validitet. Vidare syftar validitet även till att ha ett kritiskt förhållningssätt, nämligen att forskaren intar en kritisk position i relation till sin studie (Kvale och Brinkmann, 2014). Med hänsyn till denna studie har vi genomgående haft ett kritiskt förhållningssätt i arbetet vad gäller empiri, teori, val av litteratur och tillvägagångssätt. Relevanta forskning och annan litteratur kontrollerats för att bedöma dess kvalitet och relevans för denna studie. Slutligen har även de brister och svagheter i denna studies tillvägagångssätt redogjorts för i diskussionsavsnittet.

Reliabilitet syftar till om studiens resultat kan återskapas i andra tidpunkter och av andra forskare. En förutsättning för att nå en hög reliabilitet i studien är att det råder en hög grad av transparens samt att studien är korrekt och tydligt genomförd (Kvale & Brinkmann, 2014). Utifrån denna studie har vi genomfört en noggrann beskrivning av hela tillvägagångssättet. Vi har däremot varit medvetna om att i studier som utgår från subjektiva beskrivningar är det svårare att replikera. Inom kvalitativa studier ligger fokus istället på intervjuarens reliabilitet, vilket relateras till ledande frågor, nämligen frågor som oavsiktligt kan påverka de svar intervjupersonen ger (Kvale & Brinkmann, 2014). I relation till denna studie har ytterligare hänsyn tagits till intervjuguiden. Intervjuguidens frågor har även kontrollerats av vår handledare och modifierats inför intervjutillfällena. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är det vidare viktigt att forskaren redogör för sin förförståelse och föreställningar kring det fenomen som ska studeras. I de fallen två eller fler forskare utför en studie tillsammans måste de även uppnå en samstämmighet kring hur fenomen ska tolkas, även kallad *interbedömarreliabilitet* (Bryman, 2011). I relation till vår studie har vi inför studien diskuterat den förförståelsen och föreställningar vi har kring det fenomen som studerades. Vi diskuterade bland annat vår syn på gängkriminalitet, gängavhopp och gängmedlemmar, samt hur denna syn har påverkats av media, litteratur och forskning. Vidare fördes även en diskussion kring hur vår uppfattning av ex-gängmedlemmar kan påverka vårt förhållningssätt i mötet med dem, samt vår beskrivning av dem. Slutligen diskuterade vi även bearbetningen av det inhämtade materialet samt hur vi skulle tolka och analysera det för att uppnå en samstämmighet.

Det kan även anses vara viktigt att ta hänsyn till studiens *generaliserbarhet*, vilket syftar till den utsträckning resultatet i studien kan generaliseras till andra situationer eller grupper utöver studiens deltagare. En studie vars resultat är generaliserbart kan därmed syfta till att resultatet även är giltigt för målgruppen överlag. En generaliserbarhet kan däremot främst uppnås i kvantitativa studier där forskaren utgår ifrån ett representativt urval (Bryman, 2011). Vidare beskrivs det som svårt att generera en generaliserbarhet inom kvalitativa studier, då det oftast inte går att överföra resultatet till större sammanhang (Kvale & Brinkmann, 2014). Andersson (2014) redogör för den hermeneutiska synen på data där det framkommer att alla individer innehar en förståelse baserad på dennes tidigare upplevelser och erfarenheter vilket resulterar i att de även tolkar fenomen på olika sätt. Det resultat som denna studie har genererat kan sålunda inte generera en generaliserbart utöver den exakta tidpunkten och den exakta kontexten. Kunskapen som studien har producerat kan däremot vara överförbar till liknande kontext. Vidare har vi i denna studie ämnat till att förstå forskningsdeltagarens tolkning och upplevelser kring upphörandeprocessen från en gängkriminell livsstil. Vår avsikt var därmed att bilda en förståelse och skapa en helhetsbild som beskriver de faktorer som påverkat och uppkommit under upphörandeprocessen. Trots att denna studie inte kan generera en statistisk generaliserbarhet kan kunskapen som genereras vara användbar för att förstå fenomenet ur ett subjektivt perspektiv.

5.9 Etiska övervägande

I intervjuundersökningar finns ett flertal väsentliga aspekter som bör tas i hänsyn. Det avser bland annat interaktionen mellan intervjuare och forskningsdeltagare samt den kunskap som studien kan producera. I samband med en intervjuundersökning är det därmed nödvändigt att ta hänsyn till de grundläggande etiska kraven (Kvale & Brinkmann, 2014). Vidare redogör Vetenskapsrådet (2017) för forskningsetiken där det framkommer att den omfattar krav på forskningens genomförande och inriktning. En väsentlig utgångspunkt inom de etiska kraven utgörs av hur forskningsdeltagarna bör behandlas. Hur dessa kan skyddas från diverse skador eller kränkningar i samband med ett medverkande inom studien, samt forskarens ansvar gentemot forskningen och samhället. Bryman (2011) redogör för de grundläggande etiska principer som utgörs av: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Informationskravet utgörs av att forskaren i fråga ska informera samtliga forskningsdeltagare om studiens syfte, dess frivillighet samt de olika moment som ingår i den avsedda studien. Vidare utgörs samtyckeskravet av att forskningsdeltagarna själva beslutar om de vill delta i studien eller inte (Bryman, 2011). Informationskravet och samtyckeskravet har uppfyllts i denna studie då samtliga forskningsdeltagare har tagit del av ett informations- och samtyckesbrev (se bilaga 2) innan intervjun är avsedd att ske. Inom informations- och samtyckesbrevet förekom information avseende studiens syfte, forskningsdeltagarens frivillighet, att intervjumaterialet spelas in och förvaras samt hur det behandlas. Vidare framkom information avseende potentiella möjligheter för studiens tillgänglighet för allmänheten. Samtliga deltagare har även bidragit med ett skriftligt samtycke för ett deltagande. I samband med intervjutillfället har samtliga forskningsdeltagare även försetts med muntlig information avseende studiens syfte och dess moment, frivillighet och muntlig förfrågan avseende samtycke till deltagande i studien.

Bryman (2011) beskriver konfidentialitetskravet som utgörs av att samtliga uppgifter avseende forskningsdeltagarna ska behandlas med konfidentialitet. Personuppgifter ska därmed förvaras på sådant sätt att obehöriga inte har tillgång till dem. Vidare redogörs det för nyttjandekravet, vilket innebär att de uppgifter avseende forskningsdeltagarna som samlas endast ska användas för forskningssyfte (Bryman, 2011). Med hänsyn till forskningsdeltagarna och dess integritet har de aidentifierats i samband med studien. En aidentifiering genomfördes genom att vi

utelämnade information avseende platser och verksamheter, samtidigt som samtliga forskningsdeltagare tilldelades alias i enlighet med konfidentialitetskravet. Vidare beskriver Källström och Andersson Bruck (2017) att vid val av pseudonymer är det viktigt att välja namn som inte kan kopplas tillbaka till deltagaren. Därav har vi inte lagt en betydelse på namnets ursprung. Namnen är valda utifrån Statistiska Centralbyråns (SCB) register om topp 100 manliga förnamn i Sverige år 2019 (<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/amnesovergripande-statistik/namnstatistik/pong/tabell-och-diagram/samtliga-folkbokforda--foramn-och-tilltalsnamn-topplistor/foramn-man-topp-100/>). Vidare har vi valt att inte redogöra för deltagarnas exakta ålder, utan vi har istället gjort en generell beskrivning kring åldersspannet. Ljudfiler från intervjuerna har under studiens sammanställning förvarats på ett USB-minne och dokument som innehåller personuppgifter som samtyckesblanketter, har förvarats på ett sätt att endast vi som skriver studien har haft tillgång till dem. Nyttjandekravet har även uppfyllts i studien, då all information avseende forskningsdeltagarna, ljudfilerna och annan information som kan beröra forskningsdeltagarna endast använts för forskningsändamålet.

I samband med kvalitativa intervjuer kan även etiska problem uppstå som blir viktiga att ta hänsyn till. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att forskningsdeltagaren kan uppleva en form av påfrestning, stress eller integritetskränkning vid intervjutillfället, då denne berättar om personliga upplevelser och erfarenheter. Dessa etiska risker är även viktiga att ta hänsyn till inom denna studie då Berger med flera (2017) beskriver att en återberättelse kring ex-gångmedlemmars erfarenheter av en gängkriminell livsstil kan leda till ett återupplevande av tidigare trauma. För att minimera risken till att forskningsdeltagarna återupplevde ett trauma hade därmed information avseende de risker som ett deltagande kan bidra med, samt vad det kan tillföra redogjorts för. Vi informerade även deltagarna om att de närsomhelst fick ta tillbaka sitt samtycke till att delta i studien, samt att de inte behöver svara på de frågor de upplevde kunde väcka negativa känslor. Ännu en aspekt som har varit viktigt att ta hänsyn till i intervjuerna var den maktrelation som fanns mellan forskningsdeltagare och intervjuare. För att undvika en obalans avseende den makt som råder under intervjusituationen användes ett vardagligt och lättförståeligt språk, samtidigt som ledande frågor undveks (Kvale & Brinkmann, 2014). Slutligen beskriver Källström och Andersson Bruck (2017) att det under intervjutillfället kan hända att intervjupersonen berättar om händelser eller erfarenheter som går utöver intervjuens ändamål. Det kan även hända att forskningsdeltagaren talar om något som denne sedan kan komma att ångra. Det har därmed i våra intervjuer varit viktigt att påminna om diktafonen som spelar in intervjun samt avstyra från oväsentliga samtalsämnen och uppmana om ytterligare detaljer.

6. Presentation av forskningsdeltagare

I följande avsnitt kommer en kortfattad presentation av forskningsdeltagarna. Detta för att skapa ytterligare en kontext inför resultat- och analysavsnittet.

6.1 Georg

Georg är i 40-årsåldern och har varit aktiv i tre gäng i över 20 år. Inom ett av gängen hade han även en hög position. Georg beskrev att han har haft en bra uppväxt med goda familjeförhållanden, men att han under sitt tidiga tonår fick dåliga förebilder. Hans väg in i gängkriminaliteten beskrivs vara ett resultat av hans vänskapskrets. Georg har idag varit fri från gängkriminalitet i sju år och beskriver att han vid tidpunkten för intervjun lever ett vanligt "svenssonliv".

6.2 Andreas

Andreas är i 40-årsåldern och har varit aktiv i tre olika gäng inom spannet av tio år. Andreas hade en turbulent uppväxt där han beskrev ett flertal dåliga förebilder, vilket resulterade i en tidig debut i kriminalitet och missbruk. Ingången i gängkriminaliteten blev hans geografiska position, vilket började under hans tidiga tonår. Andreas har idag varit fri från gängkriminalitet i tio år. Vid tidpunkten för intervjun beskrev Andreas att han lever ett bra liv där han engagerar sig med att hjälpa andra ut ur kriminalitet och missbruk.

6.3 Ali

Ali är i 30-årsåldern och har varit aktiv inom ett gäng i totalt ett och halvt år, där han även hade en hög position. Ali beskrev att han hade en dålig uppväxt, där han redan under barndomen engagerade sig i kriminella handlingar och missbruk. Ingången i gängkriminaliteten beskrivs grunda sig i hans sociala nätverk. Ali blev gängaktiv först i 20-årsåldern, men har idag varit fri från gängkriminalitet i sju år. Vid tidpunkten för intervjun beskrev Ali att han mår jättebra och strävar efter att hjälpa andra människor och vara en god förebild för sina barn.

6.4 Mohamed

Mohamed är 30-årsåldern och har varit aktiv inom ett gäng i totalt fyra år. Mohamed beskrev att han hade en bra uppväxt med goda familjeförhållanden. Han började sin kriminella bana under tonåren, vilket sedan eskalerade till gängkriminalitet. Mohamed beskriver att hans ingång till gängkriminaliteten främst grundades i narkotikaanvändningen. Han har idag varit fri från gängkriminalitet i 18 år och beskrev vid tidpunkten för intervjun att han är nöjd med det livet han lever idag.

6.5 Emanuel

Emanuel är i 20-årsåldern och har varit aktiv inom ett gäng i totalt sex år. Han beskrev att han redan vid en tidig ålder var stökig och hade det svårt att anpassa sig. Ingången i gängkriminaliteten beskrivs grundas i hans familjeförhållanden. Emanuel blev först aktiv i gängkriminaliteten i hans tidiga tonår. Han har idag varit fri från gängkriminalitet i fyra år. Emanuel beskriver att han vid tidpunkten för intervjun lever under goda levnadsförhållanden och är nöjd med hur hans liv ser ut idag.

6.6 David

David är i 20-årsåldern och har varit aktiv i två gäng i totalt åtta år. David beskrev en turbulent uppväxt som präglades av våld. Han blev redan vid barndomen intresserad av gängkriminalitet och fick som konsekvens inga positiva förebilder. David har idag varit fri från gängkriminaliteten i två år och beskriver att han fortfarande strävar efter bättre levnadsförhållanden, men har vid tidpunkten för intervjun gjort stora framsteg.

7. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras resultatet och analysen utifrån de teman som har uppkommit under tematiseringen. Att kombinera resultat- och analysdelen innebär att vi under varje tema kommer att börja med att redogöra för forskningsdeltagarnas berättelser och därefter avsluta med en analys. De huvudteman som har identifierats utgörs av: *individuella faktorer*, *sociala faktorer* och *samhälleliga faktorer*. Resultatet har analyserats med hjälp av följande teorier och begrepp: Paternosten och Bushways identitetsteori, teorin om sociala band, vändpunkter och stigma.

7.1 Individuella faktorer

I nedanstående avsnitt kommer de individuella faktorerna som har påverkat forskningsdeltagarnas upphörandeprocess att redogöras för. De subteman som har identifierats i huvudtemat är: *viljan till förändring, minskad känsla av samhörighet och svårigheter och stöd*.

7.1.1 Viljan till förändring

Under intervjutillfällena beskrev forskningsdeltagarna att gängkriminaliteten och den följande livsstilen började slita på dem, antingen fysiskt, psykiskt och/eller socialt, och att de mot bakgrund till det inte ville leva den livsstilen längre. För majoriteten av deltagarna har det visat sig att den viktigaste faktorn har varit den egna viljan till en förändring. Vidare uttryckte några deltagare en trötthet på den gängkriminella livsstilen, vilket drev fram en vilja till att förändras. Ali uttryckte sin trötthet på livsstilen genom att beskriva det på följande sätt:

[...] jag orkade inte leva den livsstilen längre. Vara uppe hela dagarna och vara ute hela nätterna. Jag orkade inte och jag tappade suget för allting [...] jag ville inte skada människor längre och jag såg den mörka biten i det hela och jag orkade inte leva så. (Ali)

I Alis fall resulterade tröttheten i att han fick en insikt om den livsstilen han levde och att han inte ville vara kvar i den. Han beskrev att han mot bakgrund till att förlora orken till den gängkriminella livsstilen även kunde se de negativa aspekterna av gängkriminaliteten. Ali beskrev vidare en vilja till inte se sig själv som en person som tillfogade skada, samt att den gängkriminella livsstilen slet på honom, både fysiskt och psykiskt. Det nämnda var enligt honom det som främst drev fram en vilja till att förändra sin livsstil och hur han såg på sig själv. Emanuel uttryckte däremot tröttheten på ett annat sätt. Han beskrev att tröttheten grundade sig i upplevelsen av att den gängkriminella livsstilen inte kunde bidra med något mer och att han ville testa något nytt. Enligt Emanuel var det viljan till en förändring som låg bakom upphörandet och han beskrev det såhär:

Jag tog upp det här med min bror först då när jag hade tröttnat på det, nu vill jag lämna, nu vill jag ut. [...] Jag verkligen ville, jag hade lusten. Det fanns ingenting kvar att hämta, jag ville testa leva ett vanligt svenssonliv helt enkelt. (Emanuel)

Emanuel menade att han ville leva en konventionell livsstil och beskrev även en vilja till att se sig själv som normal person som inte hade någon relation till gängkriminaliteten längre. För Ali och Emanuel blev den egna viljan till att förändras grunden till att påbörja, genomföra och slutföra upphörandeprocessen från gängkriminaliteten. Likt Ali och Emanuel beskrev David att den egna viljan till förändring utgjorde den största utgångspunkten för hans uppbrott från gängkriminaliteten. David beskrev att hans sociala nätverk har haft och har fortfarande en stor betydelse för honom i relation till uppbrottet, men att det största delen av arbetet kom från honom och hans egen vilja till att förändras. Han menade att hans vilja till att förändras blev den huvudsakliga anledningen till ett lyckat upphörande. Emanuel beskrev på ett liknande sätt som David att den egna viljan var utgångspunkten för upphörandet:

I grund och botten var det min egen vilja, jag var så jävla trött på det. Jag ville inte mer. Jag ville se på det där livet på ett annorlunda sätt, på ett annat håll liksom. Det fanns ingen respekt kvar, det fanns ingen heder kvar i det jag gjorde och jag kände liksom att nej, lämnar jag inte nu så kommer jag stryka med. (Emanuel)

För samtliga deltagarna har viljan till en förändring medfört en vilja till att förändra sin självbild. Andreas beskrev att i samband med en vilja till att förändra sin livssituation uppstod även en vilja till att förändra sitt sätt att se på sig själv:

Jag rörde mig i organiserad brottslighet och det fanns vapen och allt möjligt. Jag gick ju också på dessa möten och vad som helst kunde hända. Helt plötsligt kunde man stå där och ha ett vapen i handen. Det hade gått för långt tyckte jag. [...] Det blev mycket våld och det är inte så att man mår bättre av det som människa, man blir mer avtrubbad. Jag har haft vänner som har skärt av öronen på folk, med en sån här nagelknipsare. [...] Jag kom liksom till en utbränd fas. Jag kände att jag inte brydde mig och var helt slut och jag ville lämna. [...] Sedan var det också det här med att jag inte ville se mig själv som en narkoman eller pundare för det är en svaghet [...] och nästa månad har jag varit drogfri i tio år (Andreas)

Andreas menade att han hade en stark vilja till att förändras, men också en vilja till att förändra hur han såg på sig själv. Han beskrev att han hade en drogpersonlighet som var starkt kopplat till hans gängkriminella livsstil, vilket gav honom en negativ självbild. Andreas menade att den negativa självbilden blev en form av motivation till att vilja förändra sin gängkriminella livsstil och hur han såg på sig själv. Såsom Andreas resonerar har det även visat sig att för majoriteten av forskningsdeltagarna har viljan till att förändra sin livssituation, varit sammanlänkat med viljan till att förändra sitt sätt att se på sig själva och vilka de ville bli. Ali beskrev att under tiden han var aktiv i gängkriminaliteten såg han sig själv som en känslökall person, men att det vid uppbrottet uppstod en förändring i hur han ville se på sig själv. Ali beskrev en vilja till att bli en bättre person och en bättre förebild för sina barn. Han menade på att viljan till att förändra sin livssituation, samt viljan till att förändra sitt sätt att vara och vem han ville bli blev en motivation.

Något återkommande i forskningsdeltagarnas berättelser var sålunda viljan till förändring, nämligen förändringen av de yttre aspekterna såsom livssituation och de inre aspekterna som självbild, var grunden i upphörandeprocessen. Majoriteten av deltagarna, som Andreas och Ali beskrev att de under uppbrottet hade en negativ självbild och som konsekvens såg sig själva som bland annat narkomaner, pundare och känslökalla. I relation till den negativa självbilden uttryckte även deltagarna en vilja till att förändra sin självbild och sin livssituation, samt agera utifrån den viljan. Med utgångspunkt i Paternoster och Bushways identitetsteori kan det antas att forskningsdeltagarnas berättelser kan förklaras och förstås utifrån begreppet självidentitet. Självidentitet syftar till vem individen upplever att denne är och vem denne vill vara. Hur individen betraktar sig själv återspeglas därefter i hur denne handlar. För att möjliggöra en förändring i individens självidentitet är det vidare väsentligt att denne uppvisar en form av vilja till förändring, samt att viljan kommer från den enskilde individen (Paternoster & Bushway, 2009).

Med utgångspunkt i självidentiteten kan det antas att forskningsdeltagarna uppvisade en stark vilja till förändring. Det kan antas att de har agerat utifrån sin egen vilja för att skapa en form av förändring i deras livssituation och deras självbild. En tydlig förändring i hur deltagarna ville leva och hur de ville betrakta sig själva kan urskiljas i berättelserna, där samtliga har uppvisat en vilja till att sträva efter en positiv självidentitet och livsstil samt försökt att agera utifrån sin vilja. I Andreas fall blir det ovanstående tydligt. Han beskrev en stark vilja till att inte se sig själv som en narkoman och pundare och agerade sålunda utifrån sin vilja genom att försöka upphöra gängkriminaliteten och sitt missbruk. Det kan sålunda med utgångspunkt i Paternoster och Bushways identitetsteori antas att för samtliga forskningsdeltagarna har viljan till att förändra sin självidentitet spelat en viktig roll i upphörandeprocessen från gängkriminaliteten.

7.1.2 Minskad känsla av samhörighet

Upphörandet från en gängkriminell livsstil kan som tidigare nämnts baseras på ett flertal olika faktorer. En av dessa kan utgöras av att individen upplever en minskad samhörighet till sina gängmedlemmar. En minskad känsla av samhörighet har även utgjort ett återkommande tema bland forskningsdeltagarnas upplevelser inom respektive gäng. För Georg grundades upphörandet från ett av de kriminella gängen på att de gled isär på grund av utomstående faktorer. Han beskrev det som att gänget främst splittrades då samtliga gängmedlemmar upplevde en bättre samhörighet gentemot andra gäng, eller att de helt enkelt motiverades av sådant som pengar eller spänning. Trots att Georgs upplevelse av en minskad samhörighet inte resulterade i ett permanent upphörande från en gängkriminell livsstil framkom det att ett flertal av forskningsdeltagarnas upplevelser av en minskad gemenskap resulterat i en känsla av att denne inte längre känner igen sig själv i gänget. Det framkommer även att de i själva verket förstår att de egentligen inte har den samhörighet till gängmedlemmarna som de tidigare har trott sig ha. Andreas beskrev sina upplevelser på följande vis:

Det var konflikter och allt möjligt. Det var ett resultat av allt det där. Jag var paranoid, jag drogade ännu mer och jag mådde ännu sämre. Jag tyckte att vissa svek mig så jag blev så arg av allt detta att jag bara tänkte ”Jag ska inte ha med någon att göra längre. Fuck alla alltså! Jag ska bara tänka på mig själv”. Och det fick mig också att vilja steppa upp också och lämna. (Andreas)

Det upplevda sveket i gänget var enligt Andreas en central orsak till att lämna den gängkriminella livsstilen. Han beskrev bland annat att de upplevelser och situationer som förekommit inom gänget resulterat i att hans fysiska och psykiska välmående försämrades. Det kan även tyda på att Andreas i samband med sveket upplevde att konsekvenserna av konflikterna resulterade i att han inte längre kände igen sig själv. En upplevelse av minskad samhörighet och en känsla av bristande gemenskap kan även grundas på andra faktorer. Det kan bland annat handla om att individen vid en händelse kommit i insikt om att denne inte känner igen sig själv i gänget. Det kan innebära att individens uppfattning avseende dennes roll i gänget inte är enhetlig med den roll denne har, vilket förekom för Mohamed och Emanuel som beskrev det på följande sätt:

[...] någonstans så fattade ju jag liksom att det inte var den här brödraskaps känslan som var, utan de sket ju fullständigt i mig liksom [...] Jag kanske skulle sitta i fängelse i flera år för någonting som jag inte var involverad i från hela början, för att skydda dem som var fullvärdiga. Vi var där för att skydda dem, men de liksom kastade oss åt vargarna när de kunde. (Mohamed)

[...] sedan så blev jag skjuten för andra gången, och lite sådant och precis innan det så slutade jag med kokainet. När jag slutade med kokainet, i samband med det så kom ju några känslor tillbaka och jag börja ändra lite, för det här funkar inte. Sedan låg jag där i sjukhussängen och tänkte att det finns inte en käft som backar mig. Hela min värld passerade framför mig (Emanuel)

Mohamed beskrev att han upplevde en minskad samhörighet i samband med att han insåg sin egen roll i gänget. Han beskrev det som att hans position utgjordes av att skydda andra, medan de fullvärdiga medlemmarna inte skulle göra samma sak för honom. Emanuel beskrev ytterligare att han upplevde att ingen stöttade honom när han var som mest sårbar. I samband med sveket och den nya insikten som Mohamed och Emanuel upplevde kan det även tyda på att de inte accepterade den roll de tilldelats i gänget. Detta kan ha resulterat i att de upplevde en känsla av högre självvärde, vilket även liknar Andreas upplevelser. Paternoster och

Bushway (2009) framhåller betydelsen av det positiva självvärdet och menar att det kan uppstå i samband med ett flertal olika händelser. I samband med att individen utvecklar ett positivt självvärde kan denne även uppleva en minskad samhörighet gentemot det gäng som denne befinner sig i. Vidare betonar Bubolz och Simi (2015) att den minskade samhörigheten kan grundas i att individens självidentitet inte stämmer överens med de värderingar, normer och handlingar som förekommer inom gänget. I de fall en känsla av minskad samhörighet resulterat i ett permanent upphörande kan det vidare antas sättas i relation till Paternoster och Bushways (2009) förklaring av att individen upplevde ett högre självvärde. Upplevelsen av ett högre självvärde kan även resultera i en känsla av minskad samhörighet. Detta då individen kan uppleva dennes identitet inte är enhetlig med de normer och värderingar som förekommer inom gänget. Det kan slutligen tyda på att forskningsdeltagarna utvecklat en positiv självbild därav en minskad samhörighet.

7.1.3 Svårigheter och stöd

Samtliga forskningsdeltagare beskrev att om individen saknar en vilja till att förändra sin situation, försvåras uppbrottet från gängkriminaliteten och att det bli lättare att återfalla i det. Både Andreas och Ali beskrev att de under uppbrottet återföll i kriminaliteten innan de slutförde ett fullständigt upphörande. För båda grundade det sig i att de inte hade arbetat med sig själva och insett vilken hjälp de behövde för att lämna gängkriminaliteten. Ali beskrev det nämnda på följande vis:

Men vid avhoppet från gänget hjälpte [...] mig väldigt mycket. De förflyttade mig, men jag var inte redo att lämna allt. Jag hade inte arbetat med mig själv. (Ali)

För Ali visade det sig att avsaknaden av en stark egen vilja till att förändras blev det som resulterade i att han återföll i brottsligheten igen. Även Andreas beskrev situationen på ett liknande sätt. Andreas menade att han försökte leva ett "vanligt" liv. Han förlovade sig och arbetade lagligt. Däremot uppvisade han ingen stark vilja till en förändring och hans kriminella värderingar fanns kvar, vilket resulterade i ett återfall i gängkriminaliteten. Till skillnad från Ali och Andreas beskrev Georg däremot att han hade en god relation till sina dåvarande gängmedlemmar, vilket påverkade hans vilja till att förändra sin livssituation. Han menade att han under en längre period tvivlade på om han skulle lämna eller inte, med anledning av den goda relationen han hade med medlemmarna. Det nämnda resulterade slutligen i att han fortsatte utföra brottsliga handlingar och att upphörandeprocessen blev betydligt längre. För alla tre deltagare har avsaknaden av en stark vilja till en förändring varit en svårighet i upphörandeprocessen. Med utgångspunkt i Paternoster och Bushways identitetsteori kan det antas att Ali, Andreas och Georg saknade en tillräckligt stark vilja till förändring. Det nämnda medförde att deras självidentitet inte förändrades och att de fortsatte att handla på ett sådant sätt som stämde överens med deras gamla självidentitet. Det kan istället antas att deras självidentitet, nämligen hur de såg på sig själva och vilka de ville vara, fortfarande stämde överens med de normer och värderingar som förekom inom gänget. Detta resulterade sålunda i en avsaknad vilja till förändring, vilket försvårade upphörandeprocessen från gängkriminaliteten.

Det förekommer även olika individuella stödjande faktorer som kan ha ansetts vara gynnande under upphörandeprocessen för deltagarna. Forskningsdeltagarna beskrev olika personliga och individuella attribut som de anser har gynnat dem till att slutligen lämna en gängkriminell livsstil. Det framkommer bland annat att målmedvetenhet, självförtroende och en förmåga till att fokusera på sin egen livssituation har utgjort viktiga faktorer som slutligen har visats vara positiva. Dessa egenskaper beskrivs även vara personlighetsdrag som forskningsdeltagarna

hade redan innan de påbörjade den gängkriminella livsstilen. David beskrev bland annat att han ser sig själv som en målmedveten person, vilket enligt honom var en stor faktor till att han lyckades lämna gängkriminaliteten.

I mitt fall så var jag någon redan innan gänget, men om du inte var någon innan så blir gänget allt. Så i mitt fall så var det ganska okej för jag hade rört mig i denna miljö så länge och jag hade familjemedlemmar som var med. Så i mitt fall var det inte hela världen. (Andreas).

För Andreas som beskriver en självsäkerhet i vem han var och vem han därefter ville bli, vilket enligt honom var en viktig faktor i hans uppbrott. Både David och Andreas beskrev att de innan, under och efter deras gängkriminella livsstil var självsäkra. De hade en klar och tydlig bild av hur de är som individer och hade en känsla av självständighet. Detta kan tyda på att en stark vilja och en positiv självidentitet inte ansetts vara en avgörande faktor för ett potentiellt upphörande från den gängkriminella livsstilen. Detta då den självsäkerhet och målmedvetenhet som David och Andreas hade var en del av deras självidentitet innan gängkriminaliteten. Patenoster och Bushway (2009) framhäver även att individens självidentitet är grundläggande för hur denne väljer att handla. David och Andreas personliga egenskaper eller karaktärsdrag kan därmed anses vara en stödjandefaktor i deras upphörandeprocess från gängkriminaliteten.

7.2 Sociala faktorer

I nedanstående avsnitt kommer de sociala faktorerna som har påverkat forskningsdeltagarnas upphörandeprocess att redogöras för. De subteman som har identifierats i huvudtemat är: *händelser, föräldraskap och partnerskap och svårigheter och stöd.*

7.2.1 Händelser

Vid intervjutillfällena beskrev samtliga forskningsdeltagare händelser som uppstod under tiden de var aktiva i gängen och vilken inverkan det hade på den gängkriminella livsstilen de levde i, det gällde exempelvis Ali, Andreas och David. För samtliga deltagare resulterade händelserna i att de reflekterade över det livet de levde och hur de såg på sin framtid. Ett flertal händelser beskrivs ha påverkat deltagarnas liv och välmående på ett negativt sätt, samtidigt som majoriteten beskrev känslan av att nå botten. Däremot var samtliga deltagare ense om att händelserna har varit en viktig faktor i upphörandeprocessen från den gängkriminella livsstilen. Ali beskrev en negativ händelse som fick honom att reflektera över hans livssituation och hans vilja till att förändras på följande sätt:

Min bästa vän flippade och jag knarkade också en massa [...]. Han försökte döda mig. När jag vaknade upp från min koma kände jag att jag inte orkar leva det här livet längre. Jag tänkte liksom om han inte lyckas döda mig nu så har jag Gud med mig liksom och då måste jag göra en livsstilsförändring. Jag kände att jag måste börja förändras på riktigt och vara ärlig. (Ali)

För Ali blev den ovannämnda händelsen det som fick honom att tänka om och reflektera över sin livssituation. Den negativa händelsen som uppstod fick honom att därefter söka den hjälp han var i behov av och slutligen lämna gängkriminaliteten och brottsligheten bakom sig. Vidare beskrev Emanuel sin händelse på ett liknande sätt som Ali. Han menade att när han hade slutat med att bruka narkotika återvände de känslor han hade försökt att dämpa under tiden han var i ett missbruk. Samtidigt som hans känslor återvände blev Emanuel även skjuten och inlagd på sjukhuset. Han menade att händelsen fick honom att reflektera över sin livssituation och att i relation till det inse att hans livsstil inte var hållbar. Han beskrev att händelsen därefter fick honom att vilja söka den hjälpen han behövde för att skapa en ny tillvaro. Även David beskrev

en negativ händelse som fick honom att reflektera över den gängkriminella livsstilen han levde, han resonerade på följande sätt:

Jag gick på så mycket kokain och jag mådde så himla dåligt så jag tänkte hoppa framför tunnelbanan och jag ställde mig på spåret. Men då var det någon som hade sagt till så tunnelbanan körde aldrig över mig då. Det var väl det då, jag ville ha hjälp och hoppa av (David)

I relation till Davids berättelse blev den ovanstående händelsen det som fick honom att tänka om och inse att han inte ville leva den gängkriminella livsstilen han befann sig i. David valde därefter att gå igenom en förändring i hur han levde och söka den hjälpen han var i behov av. Andreas beskrev till skillnad från Ali, Emanuel och David en händelse som han inte upplevde vara rent negativ. Han berättade att händelsen som fick honom att förändras var när han i tre år blev frihetsberövad. För Andreas blev frihetsberövandet det som fick honom att reflektera över sin gängkriminella livsstil och det var i fängelset han genomgick en förändring. Andreas beskrev förändringen på följande sätt:

Alltså hela jag fick göra en förändring, jag fick engagera mig i olika krimiprogram och sådant för att kunna bryta ett kriminellt tänkande. [...] Jag fick även jobba med trauman som jag hade sedan barnsben, men även de trauman jag tillfogade andra och de jag utsattes för, och någonstans försonas med mig själv och försonas med mitt förflutna. [...] Jag gjorde tvärtemot vad jag gjorde första gången jag åkte in i fängelset. Så jag började gå på program och vi fick också jobba med min drogpersonghet och jag fick jobba via 12-stegsprogrammet. (Andreas)

Enligt Andreas blev händelsen ett steg till en förändrad livsstil och skapandet av nya rutiner. För samtliga deltagare blev händelserna det som fick dem att reflektera över deras dåvarande livssituation i gänget och ta beslutet om att förändras. Händelserna resulterade vidare i att samtliga forskningsdeltagare fick och skapade nya möjligheter som därefter resulterade i att nya mönster för handlande uppstod. Det ovanstående kan förklaras och förstås utifrån teorin om vändpunkter som enligt Laub och Sampson (2003) syftar till de händelser som resulterar i att individen reflekterar över sin livsstil och skapar nya omständigheter i dennes liv innehållande nya rutiner och mönster. De nya omständigheterna som uppstår i relation till vändpunkterna är slutligen det som möjliggör att individens brottsliga aktivitet avtar (Laub & Sampson, 2003). För samtliga deltagare kan det med utgångspunkt i teorin om vändpunkter antas att de händelser de har beskrivit har varit en form av vändpunkt för dem. De vändpunkter de beskrev kan därefter antas ha resulterat i att de har reflekterat över deras livssituation och framtid. Vändpunkterna kan vidare antas ha skapat nya möjligheter, såsom att söka rätt stöd, engagera sig i olika hjälpprogram och självhjälpsverksamheter, vilket har resulterat i nya rutiner och mönster för deltagarna. Det kan sålunda antas att vändpunkterna i samtliga deltagarnas berättelser har möjliggjort att deras gängkriminella aktivitet och den drogpersonghet som skapats genom gängkriminaliteten avtog.

7.2.2 Föräldraskap och partnerskap

De sociala band som forskningsdeltagarna har till sina respektive anhöriga, vänner, partner eller barn har beskrivits vara en av de mest väsentliga faktorerna för upphörandeprocessen. En del av forskningsdeltagarna beskrev att deras sociala nätverk har utgjort en avgörande faktor och att de inte skulle ha klarat upphörandeprocessen utan sitt sociala nätverk. Andra forskningsdeltagare menade istället att deras sociala nätverk hade utgjort en stödjande faktor som underlättat och hjälpt till under upphörandeprocessen. En del av forskningsdeltagarna beskrev att de i samband med föräldraskapet och skapandet av en familj valt att ändra sin gängkriminella livsstil. Mohamed resonerade om betydelsen av föräldraskapet och familjen på följande sätt:

[...] sen när jag var 20 då föddes mitt barn, och någonstans där bestämde jag mig för att mitt barn inte ska behöva växa upp utan pappa. För att i den världen, alltså det är blod, svett och tårar och det finns nästan bara två vägar ut därifrån och det är enda in i det sista helt enkelt eller om du flyr fältet, jag valde helt enkelt att fly fältet. (Mohamed)

Mohamed beskrev att han i samband med ett föräldraskap och skapandet av en familj kom till insikt i att hans barn inte ska behöva växa upp utan sin pappa och gjorde därmed ett val att lämna. Ali beskrev även på ett liknande sätt att han hade sina barn och sin familj i åtanke när han valde att lämna den gängkriminella livsstilen:

Jag har fyra barn att ta hand om idag så jag orkade inte leva den livsstilen längre. [...] Jag orkade inte vara med, det tog upp för mycket av min tid som jag kunde spendera med min familj och mina barn istället. [...] om det är någon som skadar mina barn eller min familj för att jag stannar kvar i den kriminella världen, så är inte värt det. [...] Det är verkligen inte värt att lämna familjen för det livet alltså. (Ali)

Ali beskrev vidare att relationen till sin familj och sina barn var ett stöd i uppbrottet. Han ville bli en bra förälder och leva upp till sina barns förväntningar. För både Mohamed och Ali har insikten om värdet av föräldraskapet, familjen och deras barn utgjort en avgörande faktor i uppbrottet från den gängkriminella livsstilen, då deras familjer tillhör det konventionella samhället. Det framkommer även att ett partnerskap har varit förekommande tema för ett flertal forskningsdeltagare. David beskrev att han efter uppbrottet träffat sin flickvän. Han beskrev att hans flickvän utgjort en bidragande faktor till varför han lyckats hålla sig undan från gängkriminaliteten och fullföljt hans mål. Han beskrev vidare hur hon ger honom normala perspektiv, vilket han menade har hjälpt honom under processen. Vidare belyser Georg vikten av ett partnerskap på följande sätt:

Jag träffade tjej, och vi hängde ihop i ett tag [...] Vi hade mycket samtal liksom, hon satte ju krav. Hon fick mig att öppna ögonen på ett helt annat sätt. [...] Alltså jag kände ju mig nere för att jag lämna, och jag hade jättemycket tankar, men hon var ju glad och stöttade och hjälpte mig den vägen, så jag tror inte jag skulle kunna ha gjort det själv tror jag. Då fick jag ju små belöningar av henne också allt eftersom liksom. Jag fick träffa hennes familj, vi kunde fira jul ihop med hennes familj liksom, så hon stöttade på alla sätt. (Georg)

Georg beskrev att partnerskapet var en avgörande faktor för uppbrottet. Han beskrev att hans flickvän stöttat honom genom processen och att han själv tror att han inte skulle kunnat klara av att lämna gänget om det inte vore för hans flickvän. Emanuel som träffade sin flickvän under processen av att lämna gängkriminaliteten beskrev att hans flickvän var en stöttepelare för honom.

[...] kort därefter under tiden jag höll på att lämna träffade jag en tjej också den tjejen är tillsammans med än idag. Det kan ju också ha varit en stöttepelare att allt faktiskt går hela vägen ut då. [...] Jag har ju haft förhållanden och sånt innan, men det har inte direkt varit något förhållande. Från hennes sida så känner man direkt liksom äkta kärlek, det kan bli något stort av detta. Så det blev liksom bara en sån att går du tillbaks så förlorar du det, och det var liksom det som pushade mig mer att jag ska klara detta. (Emanuel)

Vidare beskrev Emanuel att hans flickvän blev en stödjande faktor för att han skulle klara av hela processen, vilket även kan likna Alis motivation om att lämna gängkriminaliteten för att tillbringa sin tid med sina barn och sin familj. Det ovanstående tyder på att respektive forskningsdeltagares relation till sin partner eller sin familj och sina barn har varit avgörande i

upphörandeprocessen, vilket även är enhetligt med Hirschis (1969) teori om sociala band. Rebellion och Anskat (2018) redogör för teorin om sociala band där det första elementet utgörs av anknytning. Anknytning syftar i Hirschis mening till starka emotionella band som individen har till andra aktörer, som individer, grupper eller myndigheter, som är etablerade i samhället, vilket i sin tur minskar risken för att individen att begå brott. Detta då individen bryr sig om andra aktörers bedömningar och förväntningar och inte vill bryta mot dem.

För forskningsdeltagarna kan det antas att relationen till sin partner eller till sin familj har haft en positiv inverkan på upphörandeprocessen. För David, Emanuel och Georg utgörs deras anknytning av respektive partner. Detta då deltagarna beskrev att deras partner utgörs av individer som inte har en koppling till kriminalitet. Det kan sålunda antas att det emotionella bandet deltagarna har till respektive partner har haft en positiv påverkan på upphörandeprocessen från gängkriminaliteten. Det nämnda kan antas grunda sig i att deras partner har stöttat och motiverat dem, samtidigt som deltagarna har brytt sig om de förväntningar som deras partner har haft på dem vid upphörandeprocessen. För Mohamed och Ali kan det istället antas att det starka emotionella bandet de har till sin familj och sina barn har påverkat deras uppbrott från gängkriminaliteten. De beskrev att deras familjer inte var en del av det kriminella livet, utan att de istället tillhörde det konventionella samhället. Vidare framgick det att deltagarna ville leva upp till sina barns och familjs förväntningar om vad en bra förälder är. Det nämnda kan även anses vara relaterat till att de tar hänsyn till barnens bedömningar och förväntningar och försöker leva upp till dem. Sammantaget kan det antas att utifrån teorin om sociala band, med fokus på anknytningen, har det emotionella bandet deltagarna haft till sin partner eller till sin familj och barn haft en positiv inverkan i uppbrottet.

7.2.3 Svårigheter och stöd

I samband med upphörandet från en gängkriminell livsstil har ett flertal svårigheter identifierats. Dessa svårigheter kan bland annat utgöras av individens relation till dennes anhöriga eller vänner. Vid ett flertal intervjuer har det framkommit att majoriteten av deltagarna har upplevt svårigheter avseende deras sociala nätverk. Mohamed beskrev att relationen till hans ursprungsfamilj var något som påverkades av hans val till att påbörja en gängkriminell livsstil. Han berättade att han ständigt ljög för sin mamma om hans livsstil och att han inte längre hade någon kontakt till hans pappa. Det nämnda resulterade i att han betraktade gängmedlemmarna som hans nya familjemedlemmar, en känsla som varande tills han lyckades med uppbrottet från gänget. Även David beskrev en bristande relation till sina föräldrar och en stark relation till gänget och medlemmarna. Han menade att han varken hade en kontakt med sina föräldrar innan, under eller efter tiden i gänget. Georg bidrar även med ett annat perspektiv avseende hur relationen till hans ursprungsfamilj påverkades:

[...] nej, alltså, jag har ju levt lite dubbelliv mot min familj när jag växte upp liksom. Mamma har inte vetat om allting och farsan har väl vetat om, men jag har inte varit ärlig med det, liksom jag har levt ett dubbelliv [...] (Georg)

Med utgångspunkt i Mohammed, David och Georgs redogörelser har det visat sig att relationen till deras ursprungsfamiljer var bristfälliga, samtidigt som gänget och gängmedlemmarna blev en större och viktigare gemenskap. Det kan däremot vara värt att belysa att andra svårigheter även förekom för deltagarna. Andreas beskrev hur hans vänner utgjorde en svårighet för att lämna den gängkriminella livsstilen.

Jag förlovade mig med en tjej och jag började jobba vanligt. Men jag hade [...] mina kriminella kompisar och på mina permissioner kom mina kompisar fullt beväpnade. Jag ville ju ha både

grejorna. Jag ville ha ett vanligt jobb, men jag ville fortfarande ha mina gamla vänner.
(Andreas)

Till skillnad från Mohamed, David och Georg var den största svårigheten i uppbrottet för Andreas hans umgängeskrets som bestod av aktivt kriminella. Han beskrev att han vid ett flertal tillfällen försökt att ändra på sin dåvarande gängkriminella livsstil, men att hans umgängeskrets försvårade processen. De relationerna som forskningsdeltagarna har beskrivit i ovanstående stycken kan tyda på att de under uppbrottet hade svaga sociala band till samhället. Özbay och Özcan (2006) beskriver att svaga sociala band förekommer när individen inte har en relation till människor som är etablerade i samhället. Att ha svaga sociala band resulterar även i att risken för att individen begår brottsliga handlingar ökar (Özbay & Özcan, 2006). Detta är även något som kan anses vara relaterat till Mohamed, David, Georg och Andreas relationer. Mohamed och Georg beskrev en bristande relation till deras föräldrar som påföljd av den gängkriminella livsstilen. Det framkom även att båda levde en form av dubbelliv gentemot deras föräldrar, då de velat dölja den gängkriminella livsstilen, vilket har försämrat relationen allt mer. De har vidare haft goda relationer till sina dåvarande gängmedlemmar under tiden de var aktiva i gänget och vid början av uppbrottet. Det kan sålunda antas att både Mohamed och Georg hade svaga sociala band. David beskrev att han inte haft någon kontakt till sina föräldrar alls, vilket kan tyda på en total avsaknad av sociala band. För Andreas resulterade däremot den starka relationen gentemot hans gängmedlemmar i att han hade svaga sociala band, vilket kan antas bero på att gängmedlemmarna inte var väletablerade i samhället. Slutligen kan de svaga eller bristande sociala banden till samhället anses vara en svårighet för forskningsdeltagarna under upphörandeprocessen.

I relation till upphörandeprocessen från gängkriminaliteten har ett antal socialt stödjande faktorer även identifierats som har visat sig vara gynnande i uppbrottet för deltagarna, nämligen partnerskapet och föräldraskapet. Utöver det nämnda har det under intervjutillfällena även framkommit att andra sociala relationer har varit gynnande i upphörandeprocessen för deltagarna. Det sociala relationer har varit syskonrelationer och vänner. För deltagarna har det visat sig att dessa sociala relationer har varit motiverande och gett dem den stöttnings de har varit i behov av i uppbrottet. Ali beskrev bland annat att hans syster var en viktig person för honom under uppbrottet. Han beskrev att hon inte var en del av det kriminella livet och blev sålunda en viktig aktör som motiverade honom i uppbrottet. Han förklarar det nämnda på följande sätt:

Min syster var viktig och motiverade mig. Hon sa ”Var inte orolig för det du har, var orolig över det du kommer att förlora med att vara med i gänget. Det är dina barn och det är kärlek till din tjej. Det är sådant du förlorar”. Det är verkligen inte värt att lämna familjen för det livet alltså. (Ali)

För Ali blev hans syster en stödjande faktor i processen. Han beskrev att hans syster gav honom den insikten han var i behov av i relation till vilken betydelse hans familj hade för honom och vad han kunde gå miste om, om han fortsatte engagera sig i gängkriminaliteten. Vidare beskrev Ali att hans syster betyder väldigt mycket för honom och att han mot bakgrund till det tog till sig det hon sa och ville försöka leva upp till hennes förväntningar. Emanuel förde även liknande resonemang och beskrev vilken betydelse sitt sociala nätverk, såsom hans vänner, har haft för honom på följande sätt:

Det betyder allt, har jag inte mitt sociala nätverk så kommer jag ju falla. Förlorar jag dem jag har runt omkring mig så hade det nog inte gått särskilt bra för mig tror jag inte, jag behöver

stöttningen och ge stöttningen för den delen, så det är A och O i mitt liv. Man klarar sig inte själv, ensam är man inte stark (Emanuel)

Att ha ett socialt nätverk som har stöttat under och efter uppbrottet från gängkriminaliteten har haft en stor betydelse för Emanuel. Vidare har det sociala nätverket i hans mening varit en stödjande faktor som har hjälpt honom att driva igenom till ett fullständigt upphörande. Det nämnda har enligt Emanuel motiverat och stöttat honom till att avstå från brottsliga handlingar. För både Emanuel och Ali har den sociala relationen sålunda agerat som ett stöd och en motivering i upphörandeprocessen. De sociala relationerna de har till individerna i det konventionella samhället kan antas kunna kopplas till det första elementet i Hirschis (1969) teori om sociala band, nämligen anknytning. För både Ali och Emanuel kan det sålunda antas att de har aktörer som är etablerade i samhället, nämligen individer som tillhör det konventionella samhället. Vidare kan det antas att de har starka emotionella band till dessa aktörer som har stöttat och motiverat dem i upphörandeprocessen. Det nämnda ställs mot bakgrund till att både Ali och Emanuel beskrev att aktörerna hade en stor betydelse för dem. Det kan sålunda antas att för Ali och Emanuel har deras sociala nätverk agerat som ett socialt stöd, vilket har hjälpt dem i uppbrottet från gängkriminaliteten och bli en del av det konventionella samhället.

7.3 Samhälleliga faktorer

I nedanstående avsnitt kommer de samhälleliga faktorerna som har påverkat forskningsdeltagarnas upphörandeprocessen att redogöras för. De subteman som återfinns i huvudtemat är: *utanförskap*, *myndighetskontakt*, *verksamhetskontakt* och *svårigheter*. I relation till det stöd som forskningsdeltagarna har upplevt under upphörandeprocessen kommer de presenteras under avsnitten myndighetskontakt och verksamhetskontakt.

7.3.1 Utanförskap

Vid intervjuerna framkom det att samhälleliga faktorer som arbete och en normal livsstil utan kriminalitet är något som har eftersträvat. Det framkommer bland annat att forskningsdeltagarna utvecklat en vilja till att ingå i en normal livsstil och att det i vissa fall har utgjort en motivation för uppbrottet. Deltagarna beskrev att de försökt att nå en normal livsstil. Samtidigt uttryckte de en negativ inställning gentemot arbetssökandet med grund i de tankar och reaktioner de tror samhället skulle ha på dem. I ett flertal intervjuer har det därmed framkommit att deras tidigare gängkriminella livsstil kan utgöra ett personligt hinder för att ingå i det konventionella samhället. Vid frågan om hur Ali kan komma att uppfattas av andra individer i samhället i samband med arbetssökandet beskrev han det på följande sätt:

[...] folk vill ju inte ta in skit i sina företag eller något sådant. Kommer man då dit med väst eller gängtatueringar, då tänker de liksom "Varför ska vi anställa dig för? Du drar bara med dig bekymmer till företaget". De väljer då istället han här som har bra betyg och har skött skolan. Det är ju såklart att de skulle anställa honom före mig. (Ali)

Ali beskrev att han upplevde att han inte var som andra individer i samhället och hade därmed inte samma möjligheter, trots att han uttryckte en önskan till att vara en del av samhället. Likt Alis uppfattning avseende hur folk betraktar honom, uttryckte Emanuel på ett liknande sätt att han ansåg att han betraktades som annorlunda än hur han egentligen var. Emanuel uttryckte tidigt under intervjun att han under sin gängkriminella livsstil hade en önskan om att leva ett normalt liv, fritt från gängkriminaliteten. Vid frågan om hur han skulle beskriva sig själv vid tidpunkten för intervjun berättade Emanuel att han var en väldigt sentimental person och att

han överlag var en glad människa. Däremot framkommer avsevärda skillnader när han tillfrågades om hur andra individer kunde uppfatta honom:

Jag tror folk såg mig som en rätt galen människa, en kille med många problem, grova problem. Både före gängtiden, under gängtiden och efter gängtiden, jag tror det. (Emanuel)

Majoriteten av forskningsdeltagarna uttryckte att de på många olika vis förändrats och utvecklats under upphörandeprocessen. Däremot uttryckte deltagarna samtidigt att denna förändring ibland inte uppfattades av andra. Det nämnda är överlag ett förekommande tema bland forskningsdeltagarna. Georg beskrev att han inte ansåg att han någonsin kommer att uppfattas som normal person i samhällets ögon. Han beskrev att trots hans uppbrott från gängkriminaliteten påverkas han än idag av stämpeln som gängkriminell. Vidare beskrev Georg att han vanligtvis blev stoppad av polisen och att han kunde känna skam när det inträffade på allmänna platser. Majoriteten av de forskningsdeltagare som ingått i denna studie uttryckte en form av medvetenhet om att de uppfattas som annorlunda på grund av deras tidigare gängkriminella livsstil. En del av forskningsdeltagarna uttryckte däremot en form av acceptans avseende situationen, medan andra motsatte sig denna bild och menade istället på att de i själva i verket uppfattades som vem som helst. Under uppbrottet kunde David exempelvis uttrycka en önskan till att bli en del av det konventionella samhället och arbeta som alla andra. Andreas uttryckte på ett liknande sätt som David, samt att han inte bör uppfattas som annorlunda på grund av hans tidigare gängkriminella livsstil, vilket var tankar som motiverade honom i uppbrottet. Han uttryckte en förståelse för att en kriminell bakgrund kan påverka en del jobbomöjligheter, samtidigt som han även ansåg att vården inom kriminalvården bör vara tillräcklig för att bli en del av samhället.

[...] man kommer ju ut med minus i alla områden. Man kan inte söka vissa jobb. Jag förstår ju att man begär såhär [belastningsregister] och jag tycker att det är rätt. Om man ska söka jobb med barn får man inte ha varit dömd för något sexbrott eller sådär. Det köper jag och jag vill inte heller ha någon som är dömd för sexbrott ska jobba på mitt barns dagis [...] men jag har ändå sonat för mitt brott och det är det man någonstans vill. Man vill ju bli vårdad i fängelset. Det heter ju Kriminalvården och om man har blivit vårdad ska man ju komma ut och bli en del av samhället för vad fan är de för lönt annars? (Andreas)

Det kan konstateras att majoriteten av forskningsdeltagarna uttryckte en önskan av att ingå i det konventionella samhället. Samtliga forskningsdeltagare uttryckte det på olika vis och med grund i det även olika anledningar till att leva en normal livsstil. Önskan kan som tidigare nämnts grundas på ett flertal olika anledningar och det kan även beskrivas utgöra en form av motivation till att lämna den gängkriminella livsstilen, en motivation som grundas i att ingå i det konventionella samhället. Motivationen kan även förklaras med hjälp av Goffmans (2014) teori om stigma. Det framkommer att individer som är stigmatiserade utgörs av människor som har en avvikande egenskap som inte är enhetlig med samhällets normer. Dessa individer kan även uttrycka en önskan av att bli inkluderade i det normala samhället och försöker därmed ändra på det stigmatiserande draget (Goffman, 2014). Forskningsdeltagarna uttryckte en medvetenhet om att de avviker från samhällets normer då bland annat Emanuel, Ali och Andreas beskrev att de uppfattas på ett negativt sätt av andra människor. I relation till forskningsdeltagarna i denna studie kan stigmatisering i sig utgöra en motivation till att lämna den gängkriminella livsstilen. Stigmatiseringen kan även ge konsekvenser för den enskilde individen. En av dessa konsekvenser utgörs av en känsla av skam som liknas vid Georges uppfattning kring de erfarenheter han haft eller upplevelsen av att de aldrig kommer uppnå en fullt normal status, som Ali beskriver. Sammantaget kan det antas att stigmatiseringen, samt

dess konsekvenser ha utgjort en motivation till att upphöra med den gängkriminella livsstilen, samtidigt som den är en belastning senare.

7.3.2 Myndighetskontakt

Den myndighetskontakt forskningsdeltagarna hade under upphörandeprocessen diskuterades även vid intervjutillfällena. För majoriteten av deltagarna framkom det att de inte hade en kontakt med myndigheter eller att de varken hade en kontakt som de inte upplevde som stödande i processen ut från gängkriminaliteten. Kontakten några deltagare hade var främst i relation till frivården, socialtjänsten och/eller kriminalvården. Däremot beskrev två forskningsdeltagare myndighetskontakter som hade fungerat som ett stöd för dem vid processen ut. David menade att han hade en god kontakt med socialtjänsten under uppbrottet från gängkriminaliteten och beskrev dem som en stödande kontakt under upphörandeprocessen. I relation till det tidigare nämnda beskrev han även att han hade en god relation till sin socialsekreterare. David beskrev relationen på följande sätt:

Ja de har hjälpt mig väldigt bra. Jag har fått jättebra hjälp faktiskt, skitbra till och med. Med hen funkade det skitbra med. Hen bemötte mig med respekt och var trevlig och ödmjuk (David)

För David hade både kontakten med socialtjänsten och hans socialsekreterare haft en betydelse för honom och varit till hjälp i att upphöra gängkriminaliteten. Han beskrev vidare att han kände sig bekräftad och att han blivit bemött på ett positivt sätt av aktörerna. Enligt David stärkte det nämnda den goda kontakten och relationen han upplevde sig ha till socialtjänsten och sin socialsekreterare. Samtidigt som han fick det stöd han var i behov av vid uppbrottet från gänget. Det ovanstående kan vidare antas förstås och förklaras utifrån det första elementet, anknytning, som återfinns i Hirschis (1969) teori om sociala band. I relation till Davids resonemang kan det antas att han utifrån teorin om sociala band, med fokus på anknytning, har haft en form av emotionellt band till sin socialsekreterare, men även till socialtjänsten. Det nämnda kan bero på att socialtjänsten och socialsekreteraren har agerat som ett stöd, samt bemött honom på ett positivt sätt som har fått honom att känna sig bekräftad, vilket har stärkt relationen sinsemellan. Med anledning av det emotionella bandet kan det vidare antas att för David har myndighetskontakten haft en påverkan i hans upphörandeprocess från gängkriminaliteten och drogmissbruket.

Ali som även beskrev att han hade en stödande kontakt med myndigheten berättade att den kontakten kom när han hamnade på en anstalt. Han beskrev detta på följande sätt:

Men när jag hamnade i fängelset var jag där i ett år eller ett år och två månader något sådär. Jag bodde på en behandlingsavdelning på fängelset. Då började jag arbeta med mig själv. Jag gick 12-steps programmet och det hjälpte mig. (Ali)

Ali menade att han under den tiden arbetade med sitt kriminella tänkande och sitt drogmissbruk. Enligt honom var det vidare i behandlingsavdelningen han kunde förstå och ta till sig hur samhället såg på gängkriminaliteten i form av lagar och värderingar. Detta blev enligt honom något som påverkade hans uppbrott från gängkriminaliteten, då det i hans mening ansågs fel och inte värt det att begå brottsliga handlingar längre. Han fick vidare stöd i att lämna gängkriminaliteten och avsluta sitt missbruk. Med hänsyn till Alis beskrivning kan det antas kunna sättas i relation till det sista elementet i Hirschis (1969) teori om sociala band, nämligen övertygelse. Övertygelsen syftar till vilken grad individen internaliserat och respekterat de normer, lagar och värderingar som råder i samhället. Har individen internaliserat samhällets normer, värderingar och lagar minskar risken till att denne begår brott (Rebellion & Anskat,

2018). Det kan sålunda utifrån begreppet övertygelse antas att Ali har internaliserat, nämligen tagit till sig, de normer, värderingar och lagar som finns i samhället om brottslighet under tiden han befann sig i behandlingsavdelningen. Vidare kan det antas att med anledning av internaliseringen, har det även påverkat hans upphörandeprocessen på ett positivt vis. Detta har även lett till att han i relation till sitt nya sätt att resonera om brottsligheten inte anser att det varken är rätt och inte värt det att begå brottsliga handlingar. Det nämnda kan slutligen antas ha minskat risken till att Ali begick brott efter frigivningen och ökade hans chanser till det lyckade upphörandet från gängkriminaliteten.

7.3.3 Verksamhetskontakt

I samband med upphörandeprocessen från gängkriminaliteten framkom det även att verksamhetskontakten har utgjort ett förekommande tema hos deltagarna. En del av forskningsdeltagarna beskrev att de har varit i kontakt med en eller flera ideella verksamheter i samband med upphörandet, medan andra beskrev att de utvecklade en kontakt efter att de avslutat den gängkriminella livsstilen. Det är värt att nämna att samtliga forskningsdeltagare vid intervjutillfället var delaktiga inom någon verksamhet. Samtliga forskningsdeltagare beskrev även att en ideell verksamhetskontakt har utgjort en stöttande och fördelaktig faktor för upphörandeprocessen, i förhållande till en myndighetskontakt. I intervjun med Mohamed framkom det att han ansåg att verksamheter kunde erbjuda mer hjälp än myndigheter. Han menade att ideella föreningar och verksamheter utgjordes av ett mer omfattande stöd för individer som avsåg att lämna en gängkriminell livsstil. Georg beskrev även att en verksamhetskontakt hade mer att erbjuda, då klienterna kunde relatera till de anställda på ett mer fördelaktigt vis. Han menade att då de som arbetar inom avhoppverksamheter själva hade gått igenom en upphörandeprocess, kunde de erbjuda ett mer emotionellt och stöd. Likt Georgs uppfattning avseende en verksamhetskontakt menade även Andreas att en av dessa verksamheter utgjordes av en motivation för honom att lämna den gängkriminella livsstilen:

Jag träffade ju [...] i fängelset och jag kollade ändå tidningar och såhär och jag såg att andra också hade varit gamla gängmedlemmar och de hade också lämnat, och då tänkte jag liksom "Kunde de, så kunde jag också liksom". Jag tänkte liksom detta kanske är någonting för mig (Andreas).

För Andreas kan verksamheten ha utgjort en motiverande faktor för honom att påbörja upphörandeprocessen. Vidare beskrev han att han kontaktade verksamheten efter att han avtjänat sitt straff och att han sedan dess har varit involverad inom verksamheten. Ali som självkontaktade en verksamhet beskrev det stöd han fick på följande sätt:

När jag var klient på [...] hjälpte de mig att möblera min lägenhet och de var glada och tacksamma över att jag hade gått den rätta vägen för en gångs skull och de försökte stötta mig till att skaffa ett jobb. Jag utbildade mig och arbetade som kock. Vid avhoppet från gänget hjälpte [...] mig väldigt mycket. Jag tackar dem än idag att de hjälpte mig från gänget och att folk inte kommer hem till mig idag och försöker skjuta mig. (Ali)

Ali beskrev en form av tacksamhet gentemot verksamheten som han tog stöd av och menade till stor del att verksamheten utgjort en avgörande faktor för upphörandeprocessen. Detta kan även jämföras med Andreas som beskrev att han i samband med verksamhetskontakten kommit till insikt i att han önskade att lämna den gängkriminella livsstilen. Det framkom vidare att både Ali och Andreas hade lagt ner mycket tid och energi på att ändra sin gängkriminella livsstil. Ali fick hjälp av verksamheten och påbörjade därefter en ny livsstil, medan Andreas var delaktig i verksamheten sedan uppbrottet. Både Andreas och Alis erfarenheter kan även anses vara enhetligt med det andra elementet i teorin om sociala band. Det andra elementet

utgörs av åtagande, vilket innebär att individen investerat tid och energi för att ändra på sin kriminella livsstil genom att exempelvis påbörja en utbildning eller sysselsättning. Desto mer tid och energi individen investerar i sin nya livsstil, desto mer tvekar denne på att utföra brottsliga handlingar (Rebellion & Anskat, 2018). Både Andreas och Ali beskrev att de i samband med verksamhetskontakten påbörjade en ny sysselsättning eller utbildning. För Ali utgjordes detta av en utbildning som kock, vilket även resulterade i att han erhöll ett arbete. För Andreas utgjordes detta av en ny sysselsättning som han kunde engagera sig i, vilket slutligen medförde i ett permanent upphörande från en gängkriminell livsstil. I samband med att både Andreas och Ali investerat tid och energi i att påbörja den nya livsstilen med hjälp av respektive verksamhetskontakt kan det slutligen konstateras att det utgjort en avgörande faktor för upphörandeprocessen från gängkriminaliteten.

Som tidigare nämnts var samtliga deltagare vid intervjutillfället involverade inom någon verksamhet. Samtliga forskningsdeltagare uttryckte även att verksamhetskontakten och dess delaktighet hade utgjort en positiv faktor i samband med upphörandeprocessen. Detta kan förklaras med hjälp av det tredje elementet inom teorin om sociala band. Rebellion och Anskat (2018) beskriver att det tredje elementet utgörs av delaktighet, vilket syftar till att aktiviteter som arbete eller deltagande inom verksamheten kan minska risken för att individen begår brottsliga handlingar. Då samtliga forskningsdeltagare på något vis var delaktiga inom en verksamhet kan det därmed anses att delaktigheten kan ha fungerat som en förebyggande faktor i att inte återgå till en gängkriminell livsstil. En del av forskningsdeltagarna beskrev att verksamhetskontakten har utgjort en avgörande faktor för upphörandeprocessen, medan andra beskrev att verksamheten fungerat som ett stöd. Verksamhetskontakten kan därmed anses vara en stödjande och motiverande faktor för samtliga forskningsdeltagare då de inte har återgått till en gängkriminell livsstil sedan kontakten.

7.3.4 Svårigheter

En framträdande svårighet som återfinns i majoriteten av forskningsdeltagarnas berättelser var att de inte sökte en stödjande kontakt med olika myndigheter i samhället. Att inte söka den kontakten resulterade i att upphörandeprocessen kunde försvåras för deltagarna. Majoriteten av deltagarna beskrev under intervjutillfällena att om de hade kunskapen de har idag om myndigheterna och den hjälp som finns, skulle de ha sökt hjälp under uppbrottet. På frågan om vad som fick deltagarna att inte söka en stödjande kontakt från myndigheter beskrev deltagarna en känsla av att de uppfattades som avvikande och upplevde som konsekvens inte att de bemöttes på ett opartiskt sätt av myndighetspersoner. Detta kunde enligt deltagarna skapa en klyfta mellan samhällets hjälpapparater och dem, vilket enligt Emanuel skapade en mindre samhörighet till samhället. Han beskrev detta på följande sätt:

Även fast än jag gjorde allt jag kunde för att hålla mig och sköta det snyggt så fick man ju fortfarande problem med både socialen och polisen och så hittar man inte direkt någon samhörighet heller. Man kände ju sig så utanför. Man stod ju utanför samhället så vem stöttar mig där, det fanns ju ingen, liksom. Så självklart så fanns ju tankarna där om att jag ska skita i detta och fortsätta (Emanuel)

För många deltagare kunde myndigheterna vara den första kontakten till det konventionella samhället och att inte bli bemött på ett neutralt sätt i deras mening fick dem att känna en form av uppgivenhet. För Emanuel blev kontakten med myndigheterna något som fick honom att tvivla på om han verkligen skulle lämna gängkriminaliteten, samtidigt som han upplevde en osäkerhet kring hur det övriga samhället uppfattade honom. Enligt honom resulterade det nämnda i att han inte upplevde en samhörighet med samhället, och menade istället att om

myndigheterna inte kunde möta honom med opartiskhet kommer det övriga samhället inte heller att göra det. Vidare resonerade Georg på ett liknande sätt som Emanuel. Georg upplevde att han vid mötet med myndigheterna, såsom polisen och socialtjänsten, betraktades som avvikande i en negativ mening, vilket resulterade i att han upplevde en "vi och dom" känsla i relation till myndigheterna under uppbrottet. Han beskrev det såhär:

När du är inne i det här [gängkriminaliteten] är de [myndigheterna] dina motståndare. Den poliskontakt man hade, den var inte bra liksom, det var inget stöttande alls, så jag ville inte ha ens det. (Georg)

För Georg resulterade myndighetskontakten i att han upplevde en form av osäkerhet kring hur det övriga samhället uppfattade honom. Detta fick även Georg att uppleva en viss osäkerhet i att lämna sin dåvarande gemenskap. I relation till Georgs resonemang beskrev även Ali en osäkerhet i hur det övriga samhället skulle uppfatta honom. Han menade att i hjälpverksamheter och i olika stödprogram kände han att han blev accepterad för den han var och den han är idag, men att han var osäker om det samma skulle gälla för det övriga samhället. För forskningsdeltagarna kunde känslan av att bli bemött på ett opartiskt sätt och upplevas som avvikande i mötet med myndigheterna, samt att uppvisa en osäkerhet i hur det övriga samhället uppfattade dem utgöra svårigheter i upphörandeprocessen. Det nämnda kan vidare sättas i relation till Goffmans (2014) teori om stigmatisering, med fokus på dess konsekvenser. Mot bakgrund till stigmatiseringen kan individen uppleva att denne inte får ett socialt erkännande av olika delar av samhället, och istället uppleva sig själva som avvikande i mötet med det konventionella samhället. Vidare kan de individer som är stigmatiserade uppleva en ständig osäkerhet över hur andra i dess omgivning betraktar dem (Goffman, 2014).

I relation till forskningsdeltagarna kan det med utgångspunkt i stigmatiseringens konsekvenser antas att deltagarna beskrev situationer som har uppstått mot bakgrund av att de har blivit stigmatiserade. Deltagarnas upplevelser att av inte bli bemötta på ett opartiskt sätt och istället uppfattas som avvikande kan även tyda på en brist av socialt erkännande. Uppfattningen av att inte bli accepterad av samhället kan även skapa en osäkerhet i hur samhället ser på individen, vilket även deltagarna beskrev. För både Emanuel och Georg kunde upplevelsen av ett minskat socialt erkännande och osäkerheten vidare resultera i att de tvivlade på att lämna gängkriminaliteten. Det kan antas kunna sättas i relation till Goffmans (2014) resonemang om att stigmatiserade individer kan ta ett avstånd från det konventionella samhället. Sammantaget kan det sålunda antas att konsekvenserna av stigmatiseringen utgjordes av en svårighet i processen ut ur gängkriminalitet för forskningsdeltagarna.

8. Slutsatser och diskussion

I följande avsnitt presenteras och diskuteras studiens slutsatser utifrån studiens frågeställningar, med hjälp av den tidigare forskning. Kapitlet avslutas med en metodkritik, förslag på vidare forskning och diskussion kring praktiska implikationer.

8.1 Slutsatser

Syftet med denna studie har varit att undersöka och redogöra för vilka faktorer som har bidragit till att ex-gångmedlemmar i Sverige har tagit avstånd från den gängkriminella livsstilen samt vilka svårigheter och stöd de har mött under upphörandeprocessen. Den första frågeställningen i denna studie var: *Vilka individuella, sociala, och samhälleliga faktorer påverkade ex-gångmedlemmarna vid upphörandeprocessen?* I relation till de individuella faktorerna har det i denna studie framkommit att den egna viljan till att förändra sin självidentitet varit den mest framträdande och avgörande faktorn till att lämna gängkriminaliteten. Det har även illustrerats

i studiens titel "Nu vill jag lämna, nu vill jag ut". Den egna viljan till att lämna kan även beskrivas som ett första och mest avgörande steg till att lämna gängkriminaliteten för samtliga deltagare. En minskad känsla av samhörighet till gänget och ett positiv självvärde var även faktorer som hade en positiv inverkan på uppbrottet. Forskningen menar även att den egna viljan till förändring (Paternoster m.fl., 2016) samt en minskad samhörighet (Berger m.fl., 2017) är viktiga faktorer i upphörandeprocessen från gängkriminaliteten. I denna studie har det vidare visat sig att för forskningsdeltagarna har de individuella faktorerna haft en större inverkan i upphörandeprocessen än de sociala- och samhällseliga faktorerna. Dock hävdar den tidigare forskningen att de sociala faktorer som återfinns i upphörandeprocessen från gängkriminaliteten är det som främst framställer en vilja till att förändras (se Forrest & Hay, 2011; Pyrooz, McGloin & Decker, 2017). Forskningsdeltagarna i denna studie menade däremot att den egna viljan till att upphöra en gängkriminell livsstil inte påverkades av externa faktorer.

I relation till de sociala faktorerna har det visat sig att olika händelser hade varit väsentliga vid upphörandeprocessen för deltagarna. Det ovanstående stämmer även med Laub och Sampson (2003) redogörelse kring vändpunkter, nämligen viktiga händelser. Dessa händelser bidrar med att individen gör en övervägning om det viktiga i livet. Vändpunkterna beskrivs även kunna resultera i att individen lämnar den kriminella livsstilen (Laub & Sampson, 2003). För deltagarna i denna studie har det i relation till forskningen inneburit att de har reflekterat över deras livssituation och livsstil och med grund i denna sociala faktor tagit ett avstånd från gängkriminaliteten. En social faktor som även har varit av betydelse för forskningsdeltagarna är föräldraskapet och partnerskapet. Det framkommer att deltagarna i samband med föräldraskapet kom till insikt i att det är avgörande att lämna den gängkriminella livsstilen. Vidare har det även framkommit att för en stor del av forskningsdeltagarna har partnerskapet fungerat som en avgörande faktor till att påbörja upphörandeprocessen. Det kan även anses vara enhetligt med Forrest och Hays (2011) redogörelse om att partnerskap kan fungera som en avgörande faktor för den enskilde individen som avser att lämna en kriminell livsstil. Slutligen har det framkommit att utanförskap har utgjort en förekommande samhällselig faktor för upphörandeprocessen. För en del av forskningsdeltagarna beskrivs känslan av utanförskap och önskan till att inkluderas ha fungerat som en motivation till att lämna den gängkriminella livsstilen. Gålnander (2019) beskriver även att en strävan efter en normal livsstil, inkludering och en samhällselig gemenskap kan utgöra betydande mål för att lämna en kriminell livsstil. Detta kan även anses vara enhetligt med forskningsdeltagarnas önskan av att ingå i det konventionella samhället.

Den andra frågeställningen i denna studie var: *Hur har kontakten med myndigheter och icke-myndighetsdrivna verksamheter påverkat upphörandeprocessen för ex-gängmedlemmarna?* I samband med studiens har det visat sig att för majoriteten av forskningsdeltagarna har myndighetskontakten inte varit stödjande i upphörandeprocessen. Det visade sig istället att myndighetskontakten hade en negativ inverkan på uppbrottet och fick deltagarna att tvivla på att lämna gängkriminaliteten. De upplevde sig bli bemötta på ett negativt vis och bli betraktade som avvikande. Forskningen menar att i samhällen där det råder en negativ värdering gentemot gängkriminalitet, kan de individer som försöker lämna den gängkriminella livsstilen uppleva en känsla av att vara avvikande i mötet med den andre. Vidare kan det nämnda skapa en klyfta mellan det konventionella samhällets medborgare och den enskilde individen (Rosen & Cruz, 2018). Forskningsdeltagarna kunde på ett liknande sätt som i Rosen och Cruzs (2018) resonemang även beskriva att det negativa bemötandet skapade en skiljaktighet mellan dem och samhället, men även till samhällets hjälpapparater. I denna studie är det slutligen viktigt att belysa att två deltagare har haft en positiv och stödjande kontakt med myndigheterna, vilket har haft en positiv inverkan på uppbrottet. Verksamhetskontakten har till skillnad från

myndighetskontakten haft en alltmer positiv inverkan för forskningsdeltagarna under upphörandeprocessen. Deltagarna beskrev en form av delaktighet, igenkännande och respekt i mötet med verksamheten och dess anställda. Det nämnda kan vidare jämföras med Bogestam och Patels (2016) resonemang om att icke-myndighetsdrivna verksamheter antas vara en viktig samhällelig faktor som kan bidra med hjälp och stöd för tidigare kriminella (Bogestam & Patel, 2016). För deltagarna i denna studie har det som i den tidigare forskningen visat sig att icke-myndighetsdrivna verksamheter har varit en viktig stödjande faktor. I relation till denna studie kan det slutligen uppfattas som att verksamhetskontakten har utgjort ett större stöd än myndighetskontakten.

Studiens sista frågeställning har utgjorts av: *Vilka svårigheter och stöd mötte ex-gångmedlemmarna under upphörandeprocessen?* I resultatet framgick det att somliga deltagare beskrev att de under uppbrottet inte uppvisade en tillräckligt stark vilja till att lämna gängkriminaliteten, vilket resulterade i ett återfall i brottsligheten och/eller en förlängd upphörandeprocessen. Det nämnda kan vidare jämföras med Paternoster med fleras (2016) beskrivning av att i de fall individen inte uppvisar en tillräckligt stark vilja, samt inte agerar utifrån sin vilja, är risken stor till att upphörandeprocessen försvåras. I både denna studie och i den tidigare forskningen har det sålunda visat sig att avsaknaden av en stark egen vilja till att lämna har utgjort en svårighet i upphörandeprocessen. I resultatet framkommer det även att deltagarnas bristfälliga relation till deras ursprungsfamiljer har utgjort en svårighet under upphörandeprocessen. Detta med grund i avsaknaden av en relation till aktörer som tillhörde det konventionella samhället resulterade i att de inte hade något som kunde knyta dem till det övriga samhället. Det är däremot värt att belysa att ovanstående svårighet som har identifierats inte förekommer inom forskningen. Slutligen utgjordes en svårighet av forskningsdeltagarnas uppfattning om att de på grund av tidigare gängkriminella livsstil inte hade samma förutsättningar som alla andra i samhället, såsom att erhålla en sysselsättning. Resultatet i denna studie kan kopplas till Rosen och Cruzs (2018) resonemang om att det råder en stark negativ värdering gentemot gruppen gängkriminella. Det kan beskrivas försvåra upphörandeprocessen för gruppen, då de negativa värderingarna kvarstår trots att individen lämnat gänget. Det nämnda kan slutligen skapa en klyfta mellan det konventionella samhället och individen som befinner sig i upphörandeprocessen, vilket forskningsdeltagarna i denna studie även beskrev.

En positiv självidentitet och självvärde har enligt forskningen ansetts vara en stödjande faktor vid upphörandeprocessen, då den medför nya möjligheter (Paternoster m.fl., 2016). I relation till denna studie har även detta ansetts vara en stödjande faktor. Deltagarnas positiva individuella attribut och deras höga självvärde har i denna studie agerat som stöd vid uppbrottet från gängkriminaliteten, vilket skapade nya prosociala möjligheter. Ytterligare en stödjande faktor har utgjorts av syskon och vänskapsrelationer. Dessa relationer beskrivs för deltagarna ha varit en stödjande faktor i upphörandeprocessen. Det kan däremot vara värt att nämna att denna stödjande faktor kan utforskas mer då den inte återfunnits i forskningen. Slutligen har det förekommit stöd i form av myndighets- och/eller verksamhetskontakt för samtliga forskningsdeltagare.

8.2 Metodkritik

Denna studie har utgått ifrån två intervjutekniker, vilket kan ha påverkat studiens resultat. Det blir därför viktigt att redogöra för dess fördelar och nackdelar. I relation till telefonintervjuer kan det som tidigare nämnt antas att deltagaren kan tala fritt och känna en trygghet på grund av den ökade känslan av anonymitet (Trier-Bieniek, 2012). En nackdel med telefonintervjuer som har förekommit i denna studien är att deltagarna har haft en tendens att tala om privata

upplevelser som går utöver studiens syfte. Detta kan även kopplas till Källström och Andersson Brucks (2017) resonemang om att det vid intervjuer finns en risk till att deltagarna talar om sådant som denne kan komma att ångra. I samband med denna nackdel har det i våra telefonintervjuer varit viktigt att tänka på vårt förhållningssätt. Förhållningssättet har bland annat byggts på att ställa relevanta frågor utifrån en intervjuguide, avstyra från oväsentliga samtalsämnen och påminna deltagaren om diktafonen som spelar in. En fördel med FtF-intervjuer i vår studie har varit att vi har kunnat uppmärksamma icke-verbala signaler såsom ansiktsuttryck och kroppsspråk under intervjutillfället, vilket även stämmer med Opendackers (2006) resonemang. I FtF-intervjuer har vi även kunnat anpassa intervjusituationen efter deltagarnas icke-verbala signaler, såsom att uppmärksamma om deltagaren känt oro eller obehag. En nackdel med FtF-intervjuerna är däremot att deltagaren vid intervjun kan känna sig sårbar i de fall intervjun berör ett känsligt ämne (Opendacker, 2006). För att minimera den risken har vi gett varje deltagare möjligheten att själva välja hur intervjuerna skulle utföras, samt varit medvetna om hur vi som intervjuare förhåller oss gällande vårt kroppsspråk, ton och ansiktsuttryck. I relation till denna studie kan de olika intervjuteknikerna resulterat i olika intervjusituationer för deltagarna. Däremot har både FtF- och telefonintervjuerna bidragit med relevant data för studien.

I samband med urvalet har den enbart utgjorts av individer som är aktiva inom avhoppverksamheter, vilket även kan ha påverkat studiens resultat. Främst i avseende att avhoppverksamheter tillskrevs en betydelsefull roll i upphörandeprocessen i resultatet. Det kan i samband med detta antas att utfallet i studien kunde ha blivit annorlunda om deltagarna som inkluderades i studien inte hade en koppling till någon avhoppverksamhet. Däremot menade majoriteten av deltagarna som även hade kontakt med myndigheter eller andra grupper att få vara en del av ett konventionellt sammanhang var viktigt för att upprätta en livsstil utan gängkriminaliteten. Sammanhanget behövde dock inte vara kopplat till ett medlemskap i en avhoppverksamhet, utan det kunde även gälla personer eller andra grupper, såsom Anonyma Narkomaner (NA). Då deltagarna i denna studie tillhörde olika grupper utöver avhoppverksamheter, kan det antas ha skapat en högre giltighet i resultatet. Avslutningsvis utgjordes en brist i denna studie av att samtliga faktorer som kan påverka uppbrottet från gängkriminaliteten inte har redogjorts för. Det kan grundas i att de nämnda faktorerna i studien utgår från i de huvudsakliga faktorerna som återfinns i den tidigare forskningen nämligen individuella, sociala och samhälleliga. Samtidigt benämns övriga faktorer i den tidigare forskningen oftast som "okända faktorer" (se t.ex. Berger m.fl., 2017; Paternoster m.fl., 2016), vilket i relation till denna studie har resulterat i att dessa faktorer inte har konkretiserats på samma sätt som de ovanstående. Vidare kan det även tänkas bero på urvalsramen. Hade fler individer deltagit i studien kan andra faktorer utöver de ovannämnda ha tagits upp. I denna studie har vi däremot i intervjuerna haft en medvetenhet kring att övriga faktorer kan uppkomma i upphörandeprocessen och även ställt frågor kring dessa.

8.3 Förslag på vidare forskning

Utifrån studiens resultat kan det konstateras att det råder en brist på svensk forskning avseende upphörandeprocessen från gängkriminaliteten. I samband med litteratursökningen fann vi endast ett fåtal artiklar som berörde upphörandet från gängkriminaliteten, varav ingen av dem utgick ifrån en svensk kontext. Utifrån det nämnda kan det därför konstateras att mer forskning om upphörandeprocessen från gängkriminalitet är nödvändig. Vidare har nya frågor även väckts som kräver vidare forskning. Majoriteten av den befintliga forskningen tenderar att studera individuella, sociala och samhälleliga faktorer som kan vara av betydelse i uppbrottet. Däremot har vi i samband med denna studie uppmärksammat att andra faktorer även kan påverka processen ut, vilket måste undersökas. Vidare saknas det även forskning om hur

upphörandeprocessen från gängkriminalitet har sett ut för kvinnor, barn och ungdomar, vilket även måste forskas kring. Forskningen tenderar även att vid undersökningen av relationers betydelse i upphörandeprocessen inte ta hänsyn till syskon- och vänskapsrelationer och dess betydelse i uppbrottet från gängkriminaliteten. Slutligen är det viktigt att belysa att mer forskning kring de stöd som återfinns i det svenska välfärdssamhället för individer som avser att lämna gängkriminaliteten är yttersta vikt.

8.4 Praktiska implikationer

Syftet med denna studie har varit att undersöka och redogöra för vilka faktorer som har bidragit till att ex-gängmedlemmar i Sverige har tagit avstånd från den gängkriminella livsstilen, samt vilka svårigheter och stöd de har mött under upphörandeprocessen. Mot bakgrund till det som har uppkommit i studiens resultat anser vi att denna studie är av högst relevans för det sociala arbetet. Resultatet i studien synliggör de styrkor och svagheter som förekommer i mötet med socialarbetare, både i myndighetsdrivna och icke-myndighetsdrivna verksamheter. De styrkor och svagheter som framkommit i denna studie kan även anses gynna och utveckla det sociala arbetet. Med hjälp av forskningsdeltagarnas uppfattning kring de olika insatser som återfinns kan det konstateras att det råder brister avseende de befintliga hjälpinsatserna. Det framkommer bland annat att majoriteten av forskningsdeltagarna uttrycker en brist på tillit gentemot myndighetsdrivna verksamheter som socialtjänsten och polisen. Det har resulterat i att trots att deltagarna befunnit sig i utsatta situationer har de undvikit kontakt med myndigheter under upphörandeprocessen. Den bristande tillit som förekommer gentemot myndigheter kan även beskrivas påverka det sociala arbetet, samtidigt som det även påverkar individer som avser att lämna den gängkriminella livsstilen. En konsekvens av den bristande tillit som råder kan utgöras av att yrkesutövarna inte får en subjektiv kunskap i form av erfarenheter kring vilka insatser som kan vara till nytta för målgruppen. Det nämnda kan även påverka utvecklingen av insatser som bygger på evidensbaserad praktik. En potentiell åtgärd kan utgöras av att en utomstående individ med tidigare erfarenheter av en gängkriminell livsstil fungerar som ett stöd för klienterna. Denna individ kan exempelvis vara en tidigare anställd inom avhopparverksamheter, som kan bidra med nya perspektiv för myndigheter och slutligen förbättrade och anpassade insatser för individer som avser att lämna en gängkriminell livsstil. För målgruppen kan det innebära att de inte bistås med de insatser som de har behov av i upphörandeprocessen. För det sociala arbetet kan denna studie slutligen bidra med nya perspektiv om upphörandeprocessen från gängkriminalitet, samt ge en insikt i hur socialarbetare kan bemöta ex-gängmedlemmar.

Referenser

- Andersson, S. (2014). *Om positivism och hermeneutik: en introduktion i vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, R., Abu-Raiya, H., Heineberg, Y., & Zimbardo, P. (2017). The process of desistance among core ex-gang members. *American Journal of Orthopsychiatry*, 87(4), 487–502. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1037/ort0000196>
- Bogestam, N. & Patel, E. (2016). *Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar: En nationell kartläggning* (Brottsförebyggande rådet, nr. 2016:6). Stockholm: Lenanders Grafiska AB
- Brottsförebyggande rådet. (2020). *Organiserad brottslighet*. Hämtad 12 november 2020 från <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bubolz, B. F., & Simi, P. (2015). Disillusionment and change: A cognitive-emotional theory of gang exit. *Deviant Behavior*, 36(4), 330–345. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1080/01639625.2014.935655>
- Carlsson, C. (2012). Using ‘turning points’ to understand processes of change in offending: Notes from a Swedish study on life courses and crime. *British Journal of Criminology*, 52(1), 1–16. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1093/bjc/azr062>
- Chongmin, N., Paternoster, R., & Ronet, B. (2015). Within-individual change in arrests in a sample of serious offenders: The role of identity. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 1(4), 385-410. <http://dx.doi.org.db.ub.oru.se/10.1007/s40865-015-0017-y>
- Decker, S. H., Pyrooz, D. C., & Moule, R. K., Jr. (2014). Disengagement from gangs as role transitions. *Journal of Research on Adolescence*, 24(2), 268–283. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1111/jora.12074>
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2011). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I. A. Fejes & R. Thornberg (red.), *Handbok i kvalitativ analys*, (s. 13–37). Stockholm: Liber
- Forrest, W., & Hay, C. (2011). Life-Course Transitions, Self-Control and Desistance from Crime. *Criminology and Criminal Justice*, 11(5), 487-513. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/1748895811415579>
- Gottschalk, M. (2016). *Caught: The prison state and the lockdown of American politics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Gålnander, R. (2019). Desistance from crime—To what? Exploring future aspirations and their implications for processes of desistance. *Feminist Criminology*, 15(3), 255–277. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/1557085119879236>
- Gålnander, R. (2020). *Maintaining Desistance: Barriers and Expectations in Women's Desistance from Crime*. (Avhandlingsserie, Stockholms universitet, Kriminologiska

- institutionen). Hämtad 2020-11-11 från <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1465405/FULLTEXT01.pdf>
- Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups.
- Korsell, L., Kers, A., Sundin, R., Gustafsson, C., Gustafsson Figueroa, K., Skinnari, J., Vesterhav, D., Alexandersson, L., & Eliasson, K. (2010). *Lokal organiserad brottslighet*. Hämtad 2020-11-25 från https://www.bra.se/download/18.744c0a913040e4033180005977/1371914719040/2010_lokal_organiserad_brottslighet.pdf
- Kriminalvården. (2019). *Vägen ut ur gänget: Om manligheter, broderskap och svikna förhoppningar*. (Kriminalvårdens forskningsrapport, nr. 2013–263). Norrköping: Kriminalvården Digitaltryck
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Källström, Å. & Andersson Bruck, K. (2017). *Etiska reflektioner i forskning med barn*. Malmö: Gleerups.
- Lalander, P. (2015). Observationer och etnografi. I G. Ahrne & P. Svensson (red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 93–112). Stockholm: Liber.
- Laub, J. H., & Sampson, R. J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives: Delinquent boys to age 70*. Harvard University Press.
- Lindberg, O. (1999). Emotioner, sociala band och ritualer: en kvalitativ analys av narkotikakarriärer. (2. uppl.) Örebro: Örebro universitet
- Malamut, S. T., Mali, L. V., Schwartz, D., Hopmeyer, A., & Luo, T. (2017). Depressive symptoms as a predictor of social difficulties in a gang-impacted context. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 51, 4–11. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1016/j.appdev.2017.04.002>
- Nilsson, M. (2014). Att samla in kvalitativa data – halvstrukturerade intervjuer. I M. Hjerm., S. Lindgren., & M. Nilsson. (red.), *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (s. 149–165). Malmö: Gleerups Utbildning.
- Nugent, B., & Schinkel, M. (2016). The pains of desistance. *Criminology & Criminal Justice: An International Journal*, 16(5), 568–584. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/1748895816634812>
- Opendakker, R. (2006). Advantages and disadvantages of four interview techniques in qualitative research. *Forum : Qualitative Social Research*, 7(4) Hämtad från: <http://db.ub.oru.se/login?url=http://search.proquest.com.db.ub.oru.se/?url=https://www-proquest-com.db.ub.oru.se/scholarly-journals/advantages-disadvantages-four-interview/docview/869232974/se-2?accountid=8028>

- Osman, S., & Wood, J. (2018). Gang membership, mental illness, and negative emotionality: A systematic review of the literature. *The International Journal of Forensic Mental Health*, 17(3), 223–246. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1080/14999013.2018.1468366>
- Paternoster, R., & Bushway, S. D. (2009). Desistance and the feared self: Toward an identity theory of desistance. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 99, 1103-1156. <https://www.jstor.org/stable/20685067>
- Paternoster, R., Bachman, R., Kerrison, E., O'Connell, D., & Smith, L. (2016). Desistance from Crime and Identity: An Empirical Test With Survival Time. *Criminal Justice and Behavior*, 43(9), 1204-1224. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/0093854816651905>
- Pyrooz, D. C., & Decker, S. H. (2011). Motives and methods for leaving the gang: Understanding the process of gang desistance. *Journal of Criminal Justice*, 39(5), 417–425. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1016/j.jcrimjus.2011.07.001>
- Pyrooz, D., McGloin, J. M., & Decker, S. H. (2017). Parenthood as a Turning Point in The Life-Course for Male and Female Gang Members: A Study of Within-Individual Changes in Gang Membership and Criminal Behavior: Parenthood as a Turning Point in the Life Course. *Criminology*, 55(4), 869-899. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1111/1745-9125.12162>
- Rebellon, C. J. & Anskat, P. (2018). Crime, deviance, and social control: Travis Hirschi and his legacy. I R. Tripett (red.), *The handbook of the history and philosophy of criminology*. Hoboken, New Jersey: Wiley Blackwell
- Regeringen. (2019). *Uppdrag att ta fram ett nationellt avhopparprogram*. (Justitiedepartementet I:13). Hämtad från <https://www.regeringen.se/48daac/contentassets/48c07ef2b0f74c3691e075e06f72a080/uppdrag-att-ta-fram-ett-nationellt-avhopparprogram>
- Rosen, J. D., & Cruz, J. M. (2018). Overcoming stigma and discrimination: Challenges for reinsertion of gang members in developing countries. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(15), 4758–4775. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/0306624X18785517>
- Trier-Bieniek, A. (2012). Framing the telephone interview as a participant-centred tool for qualitative research: a methodological discussion. *Qualitative Research*, 12(6), 630–644. <https://doi.org/10.1177/1468794112439005>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forsknings sed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Weaver, B., & McNeill, F. (2015). Lifelines: Desistance, social relations, and reciprocity. *Criminal Justice and Behavior*, 42(1), 95–107. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/0093854814550031>
- Westlund, I. (2011). Hermeneutik. I A. Fejes & R. Thornberg (red.), *Handbok i kvalitativ analys*, (s. 62–80). Stockholm: Liber

Özbay, Ö., & Özcan, Y. Z. (2006). A Test of Hirschi's Social Bonding Theory: Juvenile Delinquency in the High Schools of Ankara, Turkey. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 50(6), 711–726.
<https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/0306624X05283525>

Bilagor

Bilaga 1: Förhandsförfrågan om forskningsdeltagare

Hej!

Vi är två studenter från Örebro universitet som studerar på Socionomprogrammet termin 6. Vi kommer under hösten skriva vårt examensarbete och vi som skriver heter Ronay Sertav Kömürçü och Juweria Nora Liibaan Abshir.

Vår studie kommer att handla om tidigare gängkriminellas erfarenheter av att lämna en gängkriminell livsstil. I samband med studien söker vi därför 5–6 ex-gängmedlemmar som kan bidra med insikt kring deras erfarenheter om hur det har varit att lämna en gängkriminell livsstil.

I er verksamhetsbeskrivning framgår det att ni bland annat arbetar med att stödja och hjälpa personer att lämna en kriminell livsstil. Vi undrar därför om ni har potentiella informanter som kan tänka sig ställa upp på en individuell intervju, för att dela med sig av sina erfarenheter av att lämna gängkriminaliteten. Intervjuerna är tänkta att ske mellan 20–30:e november 2020 och kan ske både på plats eller digitalt.

Ett deltagande inom denna studie är helt frivilligt och deltagarna kommer att anonymiseras. De informanter som kan tänka sig ställa upp på en intervju kommer att få ta del av ett informationsbrev som innehåller mer utförlig information avseende studien. Om ni har informanter som kan tänka sig ställa upp på en intervju kan ni gärna återkoppla till oss via mejl eller telefon!

Tack på förhand!
Med vänliga hälsningar,
Ronay och Juweria

Våra kontaktuppgifter:

Information om deltagande i examensarbete

Till en början vill vi passa på att tacka dig för att du kan tänka dig ställa upp på en intervju! Vi som skriver heter Juweria Nora Liibaan Abshir och Ronay Sertav Kömürçü. Som en del i vår socionomexamen ingår det att genomföra ett självständigt examensarbete. Syftet med vårt arbete är att undersöka och redogöra för vilka faktorer som har bidragit till att ex-gångmedlemmar i Sverige har tagit avstånd från den gängkriminella livsstilen, samt vilka svårigheter och stöd de har mött under upphörandeprocessen.

I examensarbetet genomförs intervjuer med ex-gångmedlemmar om deras upplevelser av att lämna den gängkriminella livsstilen. Intervjuerna spelas in (audio) med utrustning som tillhandahålls av Örebro universitet och transkriberas. Inspelningarna och transkriptionerna bevaras till dess att det självständiga studentarbetet har bedömts som godkänt av examinator, varefter de raderas.

Det är frivilligt att delta i studien och deltagandet påverkar inte din medverkan i verksamheten. Dina personuppgifter kommer behandlas med ditt samtycke i enlighet med europeiska dataskyddsförordningen (GDPR). Det rör uppgifter om namn, e-post, telefonnummer samt de ljudinspelningar som görs av intervjuerna

Examensarbetet redovisas i form av en uppsats som presenteras skriftligt och muntligt vid ett examenstillfälle på Örebro universitet. Efter uppsatsens godkännande kan den komma att göras tillgänglig för allmänheten genom att publiceras i databasen DIVA. Fram till dess att arbetet har examinerats och godkänts har du rätt att dra tillbaka ditt samtycke och uppgifterna får då inte bevaras eller behandlas vidare utan annan laglig grund. Alla personuppgifter som samlas in kommer att hanteras med konfidentialitet. Namn på person, platser och verksamheter kommer att ersättas med pseudonymer.

Du har rätt att ta del av det som registrerats om dig och ha synpunkter på behandlingen av de uppgifter som samlats in. För information om studentarbetets utformning ber vi dig kontakta vår handledare. Frågor om hur Örebro universitet behandlar personuppgifter kan ställas till lärosätets dataskyddsombud på dataskyddsombud@oru.se. Klagomål som inte kan lösas av Örebro universitet lämnas till Datainspektionen.

Kontaktuppgifter:

Samtycke till deltagande i examensarbete

Jag har fått information om vad det innebär och samtycker till, att delta i examensarbetet i socialt arbete vid Örebro universitet som genomförs av Juweria Nora Liibaan Abshir och Ronay Sertav Kömürcü.

Namn

Ort, datum

Bilaga 3 Intervjuguide

Tema 1: Bakgrund

- Skulle du kunna berätta lite om dig själv?
  - Ålder?
- Vill du berätta lite om din väg in i gängkriminaliteten?
  - Hur länge var du aktiv inom gänget?
  - Vad var det för typ av gäng?
- Hur såg en vanlig dag ut under din tid som gängkriminell?
  - Skulle du kunna ge ett exempel på något du brukade göra?
  - Hur skulle du beskriva dig själv under den perioden av ditt liv?
- Hade du någon specifik position inom gänget?
- Vad fick dig att vilja lämna gänget?
  - Fanns det någon specifik händelse som fick dig att tvivla på din dåvarande gängkriminella livsstil?
    - (Om ja) Skulle du kunna beskriva den händelsen?
- Hur gick det sedan när du lämnade?
  - Hur togs det emot av gänget?
  - Hur kändes det?

Tema 2: Individuella faktorer

- Vilka personliga egenskaper tror du har påverkat ditt uppbrott från gängkriminaliteten?
  - Skulle du kunna ge exempel på egenskaper?
  - Hur har den påverkat uppbrottet?
  - Fanns det någon personliga egenskaper/känslor som hindrade eller fick dig att tvivla på att lämna gänget?
- Skulle du kunna beskriva hur du ser på dig själv idag, kontra den person du var under tiden du var aktiv i gänget?
  - På vilket sätt upplever du att din bild på dig själv har förändrats?
- Upplever du att känslan av gemenskapen i gänget har varit ett hinder i att ta sig ut?
  - (Om ja) På vilket sätt har det påverkat dig?

Tema 3: Sociala faktorer

- Fanns det några sociala faktorer som exempelvis vänner, familj eller eventuellt barn som påverkade ditt uppbrott från gängkriminaliteten?
  - (Om ja) Kan du ge ett exempel på hur en närstående motiverade dig?
- Hur reagerade din familj, dina vänner eller eventuellt dina barn på ditt uppbrott från gängkriminaliteten?
  - Kan du ge ett exempel på en reaktion?
  - Hur upplevde du deras reaktion?
  - Var det motiverande/hämmande?
- Hur reagerade gängmedlemmarna på ditt uppbrott?
  - Kan du ge ett exempel på en reaktion?
  - Hur upplevde du deras reaktion?
  - Var det motiverande/hämmande?
- Hur har ditt sociala nätverk (familj, vänner osv) förändrats sedan uppbrottet från gängkriminaliteten?
  - Kan du utveckla/ge ett exempel?
- Vad betyder ditt sociala nätverk för dig idag?

- Kan du utveckla/ge exempel?

Tema 4: Samhälleliga faktorer

- Fanns det några faktorer som exempelvis skola eller arbete som motiverade ditt uppbrott från gängkriminaliteten?
  - (Om ja) Skulle du kunna ge ett exempel?
  - Hur påverkade det dig?
- Upplever du att din tidigare roll som gängmedlem har påverkat dina möjligheter till att delta i samhället, exempelvis genom jobb, utbildning etc.?
  - Kan du utveckla/ge exempel?
- Vilken bild upplevde du att samhället hade på dig under uppbrottet
  - Upplevde du att den bilden påverkade dig? På vilket sätt?
- Vilken bild upplever du att samhället har på dig idag?
  - Upplever du att stämpeln “ex-gängmedlem” beskriver dig idag?
    - (Om ja) Har du bemötts av samhället annorlunda på grund av den stämpeln?
    - Tycker du att den stämpeln är något som påverkar dig idag?
- Finns det något utöver det vi har pratat om som kan ha påverkat ditt uppbrott från gängkriminaliteten? I så fall vad?

Tema 5: Svårigheter och stöd

- Upplevde du några andra svårigheter under uppbrottet från gängkriminaliteten
  - (Om ja) Vilka svårigheter mötte du?
  - Skulle du kunna ge exempel på svårigheter?
  - Hur påverkade dessa dig?
  - Vad hjälpte dig att ta dig ut dessa svårigheter
- Upplevde du att du fick något stöd i samband med processen?
  - (Om ja) Vem fick du stöd av?
    - Vad har du för relation till personen?
    - Vilken form av stöd? (Psykiskt, fysiskt, ekonomiskt etc.).

Tema 6: Myndighets- och icke-myndighetsdriven kontakt

- Hade du någon kontakt med myndigheter som kriminalvården, socialtjänsten eller frivården under processen av att lämna gängkriminaliteten?
  - (Om nej) Skulle du önska att du hade en kontakt med myndigheten under den perioden?
    - (Om nej) Vad får dig att tänka så?
    - (Om ja) Vad önskar du att den kontakten skulle ha bidragit med?
  - (Om ja) Vilka myndigheter hade du kontakt med?
    - Vilken betydelse hade kontakten med myndigheten för dig?
- Hade du någon kontakt med hjälporganisationer som har varit till hjälp vid uppbrottet från kriminaliteten?
  - (Om nej) Skulle du önska att du hade en kontakt med sådana organisationer under den perioden?
    - (Om nej) Vad får dig att tänka så?
    - (Om ja) Vad önskar du att den kontakten skulle ha bidragit med?
  - (Om ja) Vilka organisationer hade du kontakt med?
    - Vilken betydelse hade kontakten med organisationerna för dig?

- Finns det något som du vill tillägga som kan vara av relevans för vårt arbete?
- Hur upplevde du intervjun?
- Har du några frågor?